

In Vorrede 11. April 1904

Among the persons a few heads.

Reizung & Entzündung / ... / durch geschw.

by' y' a' se' m' b' 3

Franken weil ich dich in Kapsen und

Григорьев

My Dear Mother

Ἀρχεὶον Στεφάνου Ν. Δραγέμη

Χάρτης σηματομενός
ἀπὸ τὸν Παῦλο Μελά

(+ $\frac{13}{26}$ Οκτωβρίῳ 1904)

Χάρτης Αὐστριακός, ἐκδ. 1879 (διορθωμένος
τῷ 1894)

▽ *Astronomisch bestimmter Punkt.*

⊕ *Kls. Kloster (Mon. Monastir). □ M.H. Meierhof
(Čisl. Čislík). - W.H. Wirtshaus (Hn. Han.).*

▢ *R. Ruine (Grad, Gradina).*

⊙ *Vilajet Hauptort.*

===== *Verfallene Landstrasse*

*Die Schreibweise ist im allgemeinen die kroatische.
In Albanischen und im Türkischen sind die Umlaute
wie im Deutschen, im ersteren ist das *č* wie im Polnischen
auszusprechen und sind *Δ* sowie *Θ* mit *ž* und *š* gegeben;
die Vocaltrübungen wurden nicht angedeutet.
Für den Wald fehlen theilweise Angaben.*

Ἀρχεὶον Στεφάνου Δραγούμη

Χάρτης

σημαδεμένο

ἀπὸ τοῦ Παύλου Μελά

(† 13/25 Ὀκτωβρίου 1904)

(ὅλως ἀσφαλὲς χάρτι)
(1:200.000. ἐκδόσεως 1900.)

Der nicht schrad
ist minder nerl

Schreibweise ist im Albanischen und in
wie im Deutschen, im e. steren ist aus wie im Pot. zu
auszusprechen und sind A, sowie G mit Z und S gegeben,
die Vocaltrübungen wurden nicht angedeutet.
Für den Wald fehlen theilweise Angaben.

▽ Astronomisch bestimmter Punkt.
⊕ Kls. Kloster (Mon. Monastir) ⊠ M.H.
(Cinl. Cinlik). - W.H. Wirtshaus (Hn. Han).
⊞ R. Ruine (Grad. Gradina)
⊙ Majet Hauptort.

11. Z. 13. 14.

Τὸ φινδωμένο Πάριος Ζέζας
προηγήθηκε τὸν τελειᾶ
Μικρὸς Ζέζας.

Φύλλο Μοναστηρίου
τὸ Αἰθριακοῦ χάρτη (1:200000)
ἀντικείμενο ἀπὸ τοῦ ἴδιου
τοῦ Πάριου
(ἔκδοσις 1898)

52

Χορηγούμεν ὑποὶ ἀνδραγαθοῦ τοῦ Περικλέους Μητρίαν
 Πάτρυν εὐνοαγήμερον κενονιμὴν ἀνοουσίας εἴδμεν δι' Αἰ
 ὁμοίαι καὶ ἐνταῦθα. —

1 Ex. Athens Dec 9 1890
H

A circular blue ink stamp. The outer ring contains the text 'ST. EXPOSITION TORONTO 1886' in a circular arrangement. In the center is a crest featuring a crown atop a shield with a cross. Two thin lines, possibly from a pen or needle, cross the lower right portion of the stamp.

28. 10. 1943

76

The 5th
 Henry
 way.

71

As we try on —

Acacia Tabo (Hwy,
Hwy. 1

Agave, Lantana
Thecophora
Dend. reg.

Αρ. γυν.
αριθμός

Λύμα του Μιου

Όνοματεπώνυμο	Πατρὶς	Λύμα
1. Μιμὸς Λέβας	Κορυμνὸς (ἀγορυὸς)	34.
2. Μιμὸς Πύπας	Μαυρόβι (Πύπια)	28.
3. Πέτρ. Καρβανάς	Μαυρόβι (Πονάρα)	42.
4. Χριστόφορος Εγγερόπουλος	" "	30
5. Πέτρ. Κερκίσιος Οροβασί (Κερκίσι)		30
6. Ουγιά Γιορὰς	Μαυρόβι (Κοσίμ)	40
7. Γεω. Πύπας	" "	47
8. Γεω. Βλάσος	" "	30
9. Γεωργ. Καλαμάρης	" "	30
10. Γεω. Σπαργιάς	Μαυρόβι (Σιάμια)	47.
11. Γεω. Αβάνης	" "	35
12. Γεω. Καλαμάρης	" "	34
13. Γεω. Πύπας	" "	35
14. Πέτρ. Εγγερόπουλος	" (Καλαμάρης)	36.
15. Γεω. Βαγγέλιος	Μαυρόβι (Εργαστήριο)	20
16. Γεωργ. Καραβί	Κρίμ (Σεαμιά)	35
17. Γεω. Σωτηρίου	" "	40
18. Γεω. Σωτηρίου	" "	34.
19. Γεω. Σωτηρίου	" "	32.
20. Μιμὸς Σωτηρίου	" "	30.
21. Μιμὸς Σωτηρίου	" (Σίμωρ)	32.
22. Μιμὸς Σωτηρίου	" (Σίμωρ)	34.
23. Γεω. Καραβί	" (Σεαμιά)	28.
24. Γεω. Καραβί	Μαυρόβι (Εργαστήριο)	40.
25. Μιμὸς Καραβί	" "	24
26. Γεω. Καραβί	Κορυμνός	21

Λίφα.

Αριθμ. Αφαιρέσ.	Χρονολογία		Ταρίχη	Σημεία.
	Πρώτη	Δεύτερη		
27.	Πρωτ. Παράρτημα	Μαυροβ. (Κ. οίον)		25.
28.	Πρωτ. Παράρτημα	" (Ε. οίον)		20.
29.	Πρωτ. Παράρτημα	" (Δ. οίον)		25.
30.	Πρωτ. Παράρτημα	" (Μαυροβ. οίον)		25.

Εν Λαρίσει τῇ 22^α Αὐγούστου 1904.

Ὁ ἀφαιρέσ.

Μ. Λίφα.

Г. Ларинский	Др. Кавказ
М. Ларинский	Д. Кавказ
Ген. Ларинский	<u>Кав. Ларинский</u>
Кавказский	Ген. Кавказский -
Ген. Кавказский	
Др. Кавказский -	
Мур. Кавказ	Др. Кавказ 6 м
А. Кавказский	Ген. Кавказский.
Бер. Кавказ	
Ген. Кавказский	
Др. Кавказ	
Ген. Кавказский	
Авр. Кавказский	
Др. Кавказ	
Кавказский Кавказский	
Кав. Кавказ	
Авр. Кавказский	
Бер. Кавказский	
Ген. Кавказский	
М. Кавказский	
Др. Кавказский -	

Kalender

Kalender 84.

Trang.

Αἱ πόλεις περιπέτειαί μας ἄρχας, αἱ πόλεις φροντίζει μάς
 ἀσφαλεία μας, δὲν μοῖ ἐπείρεσαν μέχρι τοῦδε νὰ ὑποβάλω
 ἡμεῖς ἐνδεῶς τῶν ὧν ἡμῶν πεπρωμένων, ἐφ' ᾧ εἰσέβητε τὴν συ-
 γκωμὴν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. - Ἐν Ἀριόσῃ μέχρι τῆς
 ἡμέρας τῆς ἀναμνηστῆς, εἶχον συμφεντρώσει 36 ἄνδρας με-
 τηγήρη ἡμετερίων, καὶ ἐπὶ μισθὸν εἰσάγαγον τὰ τοῖς ἐπὶ προη-
 ρωθεομένους τοῖς μισθοῖς τῶν. Ἐξ αὐτῶν ἔξ. τοὺς ὁποίους
 προσέβαλον τὰς δύο τελευταίας ἡμέρας, δὲν ἤλθαν. Διέβην τὴν
 γραμμὴν, καὶ κύματα τῆς 27^{ης} ἀποβύσαντο, εἰς τινος παρὰ τὴν
 Ἀσπὴν 2 ταγματάρχων σημειώσαν.

Ὁδηγοὺς εἶχον 3· καὶ διὰ τοὺς τρεῖς μαχητὰς συστάσεις.
 Ὁ εἰς ἀσθενήσαντος τὸν κύματα τῆς διαβάσεως καὶ ἔμεινε εἰς τὸ ἔξω-
 νισμα. Ὁ δεύτερος, θανάτου Βασιλῆος (εἰς Ἀθηναίους) ἡ παραλαβὴν
 καὶ δύο εἰς σὺν ἄλλοις καὶ ὁπλισμοὶν μετῆρη, καὶ ἐμπαύθη, ὅτε
 ἐφθόσμεν περὶ τὸ Ἀθηναίον. Ὁ τρίτος, καταμαίνας τὸ
 μα, οὐδεὶς σχεδὸν ἐκώρυξε. Ὅστε περιεπληρώμεθα τῆδε καὶ εἰς
 ὁδηγοῦμεθα ὑπὸ ποιμένων οἷτινες, ὡς μὲν ὡς ἡμετέροις εἰς κυρί-
 νως φερόμενοι, μισθὸς μὲν εἶναι τοῦ, ἔδιδον χαμπέρι, εἰς τὰς
 ἄρχας. Αὐταὶ ὅμως δυστυχῶς ἐμικοντο εἰς αἰτίαν μας
 συμφώνως μετὰ τοῦ Τουρκοῦ ἐδίδον τοῦ ράχατος. Ἄνεα ὁδηγοὶ
 εἰς τὴν γνώσιν τοῦ ἔδαφους, περιεπληρώμεθα εἰς φοβερά δύσβατα
 ἔδαφη, βαδίζοντες ποταμίαις ^{ἐστὶ} 10 καὶ 11 ὥρας καὶ ἐν ταῦτοις γὰρ
 προχωροῦντες πρὸς βορρῶν εἰς 10-15 χιλιόμετρα μόνον

Τετὸς ὅτε ἐφθάσαμεν παρὰ τὸ ἑωσάριον, (σχεδὸν παρὰ τὰ Ἡκείρω
τιμὰ σύνορα) ἐφθάσαμεν παρὰ χωρίων, ὅτι ὁ ἐμιοταγμένος
ἡμᾶς ὁδηγός, Θανάσης Βαΐλιας (ὁμῶντος τῷ προδοτῇ τῆς ἡπεί-
ρου) ἡμᾶς ἐπρόδωσε εἰς Τρεβενά, καὶ ὅτι ὁ στρατός τῶν Τρεβενῶν
καὶ τῆς Λαμαρίνης, κατέλαβε πᾶσις τὰ πρὸς τὰ Κορέστια
χωρία (βορειοδυτικῶς τῆς Καστορίας) διαβάσεις, καὶ ἡμεῖς ἐστη-
σαν ἐνέδρας. Ἀμέσως λοιποὶ διηυδύκην πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο,
τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν εἰσέλτι καταληφθῆ, καὶ παρανομιᾷ ὁδηγῶν
ἡμᾶς διέδωκαν τῆς πορείας μου, καὶ στρεφείς πρὸς τὰ Β.Α.
διέβην τὸν ποταμὸν Ἀγριαύμιστα παρὰ τὸ χωρίον / πλησί-
ον τῆς Χρουπιστῆς, τὴν νύκτα τῆς 7.8 Σεπτεμβρίου. Τὴν
αὐτὴν νύκτα ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Καστοράφι, μετὰ πορεία
ἀπὸ τῶν συνόρων 11 ἡμερῶν. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ἐρημικώτα-
τον. Εἰς τὰ περίχωρα ἀνεπαύθημεν ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ συνε-
νοήθημεν μετὰ τοὺς ἄδελφούς μας διὰ τὰ περαιτέρω. Ἡ ἀποστο-
λὴ ὁδηγῶν δὲν ἐγένετο ἐμμαίρας ἐν μέρῳ τῶν, καὶ εἵνεκα
τούτου ἐκείναμεν εἰς τὰ εὐεῖς περίχωρα, ἀπρωταυνίτες ἐπὶ
τρεις αἰσθητὰς ἡμέρας!

Ἄμα τῇ ἀφίξει μου, ἐβλήθη πληροφοριὸς περὶ τῆς καταστά-
σεως τῶν πραγμάτων ὡς καὶ εἰὰ εἶχεν ἔλθει εἰδήσεις τις ἐν
Μισούσης. Καὶ ἐν ταύτῃ μὲν οὐδὲν εἶχε φηγηθῆ, τῶν δὲ περι-
χώρων τῆς Καστορίας οὐδέ τις ἦτο σιμτρά.

Ἀμέσως λοιποὶ, χωρὶς καὶ ἀναμεινῶ ὄρους τοῦ ὁδηγούς, παρα-
νομιᾷ τοῦ εἶνα ἐξ αὐτῶν διηυδύκην εἰς Λεχόβον καὶ εὐεῖδε
εἰς Πρεμοπόριον, ὅπου ἐφθασάντες ἀμέσως οἱ διαβοητοὶ βασιλ-
εῖς, ἱερεῖς καὶ διδάσκαλος. Καὶ οἱ δύο κατεῖχον σπουδαίαν

ἐν τῇ κομιταίᾳ δεῖν. Συμαμέας τοὺς χωριστοὺς ἰδίᾳ τοῖς ἐκ-
μοχέροντας συνέστησα εἰς αὐτοὺς (πρωτὴν Ὀρδοδόξου, διὰ τῆς
βίᾳ ἀποσυρτήσαντας) διὰ δερμιοστάτης ἀμυγρίας, καὶ εἰπὼν ἐξέ-
σι· εἰς τὴν Ὀρδοδοξίαν. Τοὺς ἠρώτησα καὶ μοι εἴπωσιν ἐμὲ δε-
ρως, εἰαὶ ἢ συνέειδης τὰς εἶναι Βουλγαρικὴ καὶ αἱ πεποιδη-
σιν τὰς ἀριστιαμαί, δηλῶ ὅτι δεῖν σεβασθῇ αὐτάς ἀλλ' ὅτι
δεῖ δὲ εἰπὼν εἰς μακρίαν, καὶ πύξῃ τοῦ ἔχθρας πρὸς ἀπο-
συρτήσαν. Οἱ δυσσχεῖς οὗτοι, ἄλλοι ὑπὸ τὸ κρότος τοῦ φόβου τοῦ
ἐκ τοῦ φόβου τῶν συχωρικῶν τὰς. ἄλλοι μὲ ἀνιῶν εὐτυχίαν με-
τέβριωσαν· ὅτι ἡ ψυχὴ τὰς οὐδέποτε πατάσθη οὐτὶς τὸ σχίσμα
οὐτὶς τὰς Βουλγαρικὰς ἀρχαίς, καὶ ὅτι προδοῦναι δαΐμονον ὅτι
τοὺς διατάξω. Ταῖς τοῖς εἶπον ὅτι ἀπαιτῶ πρωτὸν τὸ ὀρμισθῶσι
πιστὶν καὶ ὁφισίωσιν εἰς τὴν Ὀρδοδοξίαν, καὶ δεύτερον, καὶ κα-
μωσι τοιαυτὴν ἀναφορὰν εἰς τὸ καὶ μαμάμην καὶ εἰς τὸν Ἀλητρο-
πομίτην. Πρὸς τὴν τελευταίαν δὲ καὶ μεταβῶσιν ἐντὸς 10 τῶν παρὸν
ἡμερῶν καὶ καὶ ἀφῆλθῶσιν τὴν ἀποστολὴν ἱερῶς καὶ ἰδὸς σου σὺ
ἔχθρας. Ἐδύωσα δὲ εἰς αὐτούς ὅτι τὰ τοιαῦτα δυστροποῦνται εἰς
τὰ ἀνωτέρω, μετὰ τὸ ὅρμισαν ὃν μοι ἔδωκαν, δεῖν θεωρῆσαι ὡς
Βουλγαροὺς καὶ ἐπίορμους καὶ τιμωρῆσαι ἀναμόχως.
καὶ εἰς Ἀχρίπενον εἰπόντος δέξασα τὴν ὁφισαμένην τοῦ μαμάμης
τοῦ ἐπιτροπῆ (κομιταίαν) καὶ ὑπεχρέωσα αὐτοὺς καὶ ὁφισάσθαι
καὶ προσυνηθῶσι τὸν Ἀλητροπομίτην, καὶ εἰς ἐν τῇ τῆς ἐπιτρο-
πῆς ταύτης, εἶχεν υἱὸν διδάσκαλον εἰς τὸ Βουλγαρικὸν χωρίον τοῦ
Λέμενιτς. Ἀφού ἐμυσσίως μοι ὤμωσαν πιστὶν εἰς τὴν Ὀρδοδοξίαν
καὶ τὸν ἔχθρας, τὸν ὑπεχρέωσα καὶ ἀποσύρῃ τὸν υἱὸν τοῦ ἐν-
θεν εἰς τὸς μίαν ἐβδομάδα, ἐν τῇ ἀνωτέρω, τινὰ ἔχοντο τὴν δὲ, εἰαὶ

ὅμως δὲ μὴναι πάντα μέχρι τῆς γήσεως τῆς ὀρισεύσεως προδεξι-
ας, τοῖς δ' ἀποκοδῶσι τινὲς τῶν φανερωτέρων τῆς διαμδεύσεως Βουλ-
γαρικῆς ἐπιτροπῆς, εἰς οὗς, συλληψθέντας, εὐχάριστα τῇ γυναι-
μοῖσι ὑπὸ τοῦ ὅρου τούτου.

Εἰς Βουλγαρίαν εἰσέλθοντες (καὶ ἐξέλθοντες) ἀποκοδῶσι οἱ μὲν
7 μῆνες τῆς ἐκείνου διαμδεύσεως Ρουμανικῆς στρατῆς, καὶ καί
τὴν ἐντός 10 ἡμερῶν καταμνησθῶσι τῆς ἐκτελεστέας νέας Ρου-
μανικῆς στρατῆς. Εἰς Βουλγαρίαν διαμδύνοντες εἰς Μερτί. Εἰς
Βουλγαρίαν μία σπείρα εἰς 3-4 αἰετῶν, οἱ ὅποιοι τρομοκρατοῦν,
ὅχι μόνον τὸ χωρίον τούτο, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ περὶ χωρία. Ἐπο-
στοὶ ἀνὰ μὴν καὶ ἐξασφαλισθῶσι καὶ αἰετοί. Ἀλλὰ δυστυχῶς,
καθ' ἣν στιγμὴν ἐκτελεσθῶσι τῆς ἐν τῷ χωρίῳ οὐκίας (ἐν ἣ
εἶχοντες διαμυστεύσει) ὅπως ἐπιδεῖχται κατὰ τὴν ἐν τῇ στρα-
τείᾳ, μετὰ 10 ὅρων ἀπαιτούμενων Βουλγαρικῶν ἐκτελεστέων
καταμνησθῶσι τῆς ἐκτελεστέας εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ χωρίου, εἰς ὅπο-
στασις 200 μέτρων, ἰσχυρὰ δύναμις Τουρμιστράτου, ἀπο-
κοδῶντες εἰς 100 καὶ 150 μέτρων καὶ 30-40 ἰππῶν. Ἐπιδεῖχται καὶ
ἀποφύγωμεν μετὰ τῶν Τουρμιστράτων ἀντιπαραθέσεις, διότι τὰ τοῦ
μου καὶ αἰετῶν ἐπὶ τοῦ ὅρου τοῦ ἀπαιτούμενου τοῦ Μερτίου
ἐπιδεῖχται ὅτι δὲ τὸ ἐκτελεσθέντες χωρὶς νέας ἰδῶσι οἱ Τουρμιστράτοι
ἀλλὰ δυστυχῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἀπαιτούμεθα τὴν ἀπαιτούμε-
μένην κατὰ τοῦ ὅρου, οἱ Τουρμιστράτοι ἰδοῦντες τὴν αἰετῶν, κέρσαντες
τὴν ἐκτελεστέαν τὴν αἰετῶν πορὸς. Εἰ τῶν πορὸς ἐκτελεστέων, ἐπιδεῖχται
δαδισίμως ὅτι εἰς Βουλγαρίαν, μὲν τὴν προτεραιότητα καταμνησθῶσι
εἰς τὸ ὅσον μου φαρμακοποιός Ρίμπος καὶ κατετατόποιος. Οὗτοι
30^{οι} μὲν τὴν ἡμετέραν, τὴν οὐκίας μαχρὸς πόντος πατριῶν.

τινός ἐν Μακεδονίᾳ εὐρυμίας. Ἦτο μέγας τοῦ τριμυρίου διοικη-
τικοῦ συμβουρίου τῆς "Θυόνης" τοῦ ἐδρεύοντος ἐν Μοναστηρίῳ
ὅταν δ' ἐξίαθεν ὁ αὐτοχὴς τὴν εἰσίειν τοῦ σώματος, καὶ ἦλθεν
ἀμέσως εἰς συνάντησίν μας εὐμενῶς, παρὰ τὰς προτροπὰς μου
καὶ μίας εὐσυνουδίας. Δυστυχῶς ἡ πληγή του ἦτο τόσο σοβαρά
καὶ τοῖς ὁδοῦ τοσόν αἰματέχνησον ὅπως τὸ συμπαράβωμεν,
ὥστε δὲν ἠδυνήθημεν ἢ τὰ ὑπόψωμεν αὐτὸν εἰς χαράδραν τιᾶ,
ἐμπύοντες ἀρξότεροι καὶ τοῦ φέρωμεν ἰατρικὴν βοήθειαν. Ἀλλ',
αὐτοχὴς ὁ πορφυρέος εὐστός ἄνθρωπος εἰπέδουεν ἐν βραχυτάτῳ
διαστημάτι ἐξ αἰσινταχέτου ἀμιορραγίας.

Μετὰ τὸ αὐτοχὴς τοῦτο γεγονός, ἐπειδὴ ὁ στρατός εἵλενε ἐν τῷ
χωρίῳ, ἀπεσύρθη εἰς λέχρον, ὅπως αἰσπαύσῃ τοὺς ἄνδρας
μου, οἱ οἵποιοι ὅμοι σχεδὸν ὑποφέρουσι ἀπὸ δυνατοῦ πυρετοῦ.
Ἰπὶ 23 ἡμέρας συνεχῶς βρέχει καὶ πᾶν ὅτι ἐκμύωμεν γίνετα,
ὑπὸ βροχὴν ραβδαία. Τὰς περισσότερας νύκτας, τὰς διερχόμε-
δας ἐπίσης ὑπὸ βροχὴν, ἐξω εἰς τὰ δάση. Ἡμῶν ὁμοίως ὁ οἵποιοι
δὲν εἶχεν εἰσεῖν προσβητὴν εἰς πυρετῶν ἀπὸ προχδὲς ὁμοῦς
καὶ ἐγὼ κατεχρήσθην ἀπὸ αὐτοῦ. Ἐν τούτοις τὸ ἡδυνῶν ὅσον
μας εἶναι, γαμπρὸν καὶ εἵμεθα ἀποφασισμένοι καὶ ἐξαίρου
δύναμεν τὴν ἐργασίαν μας, μέχρις οὗ ἐπιφέρωμεν ἰσχυρὸν
εὐνοισμὸν εἰς τὸ ὁλοφρονισμὸν νομιματὸν πρὸ τοῦ ἐπερχομῆς
νοο χειμῶτος. Ἡ ἐργασία μας δὲ εἶναι εὐύσμος, πρῶτον διότι οἱ
βουήτοροι, πραγματικῶς πονεῖντες, προφυγεύονται, κατὰ
ὑποψόμενοι. Οὐαίρος δὲν καὶ εὐνοεῖ, οἱ Τούρκοι εἰσὶν πρόσοιτες
καὶ αὐτὰς περιφέρονται συνοδεύομενοι ὑπὸ ἰσχυρῶν ἀποσπασμάτων
εὐκρινῶν εἰς τὰ χωρία εἰς ἃ προτίθενται καὶ ἐνεργήσω, πρὸ πάντων

ὅπως μὲν δυνάμεται ἢ ἐξείψιν ὀργανώσεως τινος ἐσωτερικῆς.
Τῇ τελευταίᾳ ταυτὴν ἐξείψιν, διατομῶμαι τὴν συντά-
ξις ἐργασίας, καὶ συζητηρῶν ὡς ἐξῆς: Εἰάν μάλιστα τὸ φύλλον
τοῦ Μοναστηρίου τοῦ χάρτου τοῦ Αὐαριαμοῦ Γεωγραφικῶς
ἢ τοῦτο, ἐν τῷ ἀνωτέρῳ δεῖξῃται ὅτι περιουσιᾶν ἐργαζόμενος
πρὸς Β. καὶ πρὸς Α. τοῦ ὅρου Βίτσι, τοῦ μεγάλου πρὸς βορρᾶ,
Β. Α. τῆς Καστορίας. Ἐπὶ τῷ Α. μνηστῶν τοῦ Βίτσι, μετὰ τὴν
ἐκκρησθῆναι καμίνου, λέβητα. Πρὸς Β. αὐτῆς καὶ ἐν
ταῖς ὑπερείας τοῦ αὐτοῦ ὅρου, μετὰ τὸ ἄμβωνικόν χωρίον
Μεγλοβάνι. Πρὸς Ν. δὲ τῆς Μεγλοβάνιας καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὀρει-
νῆς μάκρας, μετὰ ἕτερον ἄμβωνικόν χωρίον, τὸ Ἰλέχον, οἷον
ἐν τῷ ἐργαζόμενῳ χάρτι σημειοῦται ὑπὸ τὸ ὄνομα Τσάκος.
Ὡς μετὰ ἐνέργειας τῆς περιφέρειας Μερτί, Μεγλοβάνι, Ἐξισοῦ,
Ζίμενις, Μοῦρενα, Μεχόβον, Λέβητα, ἔξελξα καὶ ὠρίσα
καὶ δύο ἄμβωνικά χωρία Μεγλοβάνι καὶ Μεχόβον τοῦτο δὲ διότι
πρῶτον, καὶ ὁ ἀμικρὸς ἐκκρησθῆναι, εἰς αἰπὸς καὶ αἰφύρι,
αμικρὰ πρὸς ἡμᾶς, διὸ πρὸς δὲ, εἰς μὲν τὸ πρῶτον (Μεγλοβάνι)
εὐρίσκειται παλαιός καὶ πεπραμένος ὀπταρχηγός, ὁ Κόττε
(Μικρός) Πίρας, εἰς δὲ τὸ δεύτερον, τὸ Ἰλέχον, καὶ τοῦ μετὰ
καὶ ἔχει, ὅπως καὶ ὁ ἀνωτέρω ἄλλως, μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ
τῶν περικύριον τοῦ χωρίου τοῦ, ὁ Δημιουργός Ζήσης, οἱ παρχηγός
καὶ αὐτός, ἔχων καὶ νῦν ἔτι, παρὰ τῆς Τουρμικῆς Κυβερνήσεως
τὸ δικαίωμα καὶ διοτηρῇ 6 εὐόπλους ἀνδρας πρὸς ἀμικρὰ τοῦ
χωρίου τοῦ. Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω μνηστῶν, εὐρίσκει καὶ καταμνησθέντα
τὰ δύο ταῦτα χωρία, ὡς μετὰ ἐνέργειας τῶν σωμάτων, καὶ
καὶ διότι περιβάλλονται ὑπὸ ἀπεράντων δασῶν, εἰς τὰ ὅποια οὐκ

ἡμῶς δύνανται τοῖς κατοικοῦσιν καὶ ἐκτρέφονται τὸ σῶμα τὸ ἡμῶν.
Τῶν δὲ τούτων κεντρῶν ἐκτρέφεται, ὡς δευδύτον κέντρον ὡρίσα
τὴν Νέβελαν. Εἰς τὴν κομμομένην τούτην κατοικοῦσιν ὄντες
τοὶ ἀνεπτυγμένοι φιλοπατρίδες ἐπιστήμονες, ἐμποροὶ καὶ
κτηματῖαι. Ἐξ αὐτῶν κατηρτίσα ἐπιτροπὴν πενταμελῆ, τὴν
ἐξῆς: Ταύνης Γεωργίου, πρόεδρος, διδοσίμης, Γεωργίου Λουγγῆς
γραμματεὺς, Μιχαήλ Γαῖνη, ταμίας, Δημήτριος Μιχαήλ
Μιχάλης, Ἰωάννης Βλαχάκης, Ἰωάννης Χαλεπορόπουλος. Τὸ ἐν-
τρον τοῦτο ἀνεκτροῦμεν μετὰ τὰ ἄλλα κέντρα τὰ ὅποια εἶχεν
ἰδρύσει ὁ Ἰωάννης Δραγοῦνης, καὶ τῶν ὁποίων τὴν διάδοσιν
ἀποχωρεῖ ἐπεδίωξε, πᾶσιν δυσία, ὃ ἐν Μοναστηρίῳ Πρόδε-
τος ἵσχυρῶς ἐκτελεσθῆναι διὰ τῆς μετῴσης καὶ ἀδιαδιοργανοῦντα,
δὲ ἐν τῇ αὐτοῦ κοινῇ μετὰ αὐτῶν τὰς γενικὰς ἐπιχειρήσεις
τοῦ Βιλαετιόου. Ἐν τῷ τῶν μικρῶν κεντρῶν τὰ ὅποια ἐπίσης
εἶχεν ἰδρύσει ὁ Δραγοῦνης, εἰπεῖνα περὶ ὧν ὁμῶς, ἔδρευ-
ουσι ἐν Μοναστηρίῳ, Φιλικῇ, Κοσμορίῳ, Δοροβίτς αὐτὰ
ταῖς δευδύταις κέντρα, δὲ φροντίζωσι καὶ περὶ τῆς ἰδρύσεως
ἐπιτροπῶν εἰς τὰ τῆς περιφέρειας τὰ χωρία. Τοιαύτας ἐπιτρο-
πὰς διώρισα καὶ ἐντεταλμένοι καὶ ἐκτελεστοῦσι κατὰ τὴν ἑκάστην.
ἐν Δραπετσῶν, ἐν Μεσοβοῦν, ἐν Βεριομενῇ καὶ Κότῳ Κότορι.
Τὰ χρὴ τῶν ἐπιτροπῶν εἶσι τρία: περὶ δεύρουσι καὶ ἐξασφαλί-
σουσι καὶ ἐκτρέφουσι τὰ ἡμῖν σῶματα. Δευτέρου φροντί-
σουσι περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ χωρίου τῶν, καὶ τρίτου, ἐνερ-
γοῦσι προπαγανδιστικὴν ἐργασίαν, ἐν τε τῷ χωρίῳ καὶ τοῖς
περιχώροις, ἵνα, πρὸς τὰ τῶν τοῦ χωρίου τῶν ἰσχύουσι Κοινοτο-
μοὶ ἐτήρησα τῆς ἀπὸ πέρας ἰδρυθείσης "ἑμῶν" συμπληρώσας

οὗτος οὗτος ἦτο ἀνάγκη εἰς τοῦ ματοσίου τῆς εὐτεριῆς ὑπηρε-
σίας τοῦ δημοφιλῆς κομιταίου. Τούτοις δὲ ὑποτίθη το Μοτοσίου
ριον καὶ σὰς στεῖγῃ εὐδὺς ὡς συμπετηρωδὴ καὶ κυρωδὴ ὑπὸ
τοῦ ἐν Αθηνῶν Διοικητικοῦ Διοικητοῦ. Εἰς εὐαστον σπου-
δαῖον κέντρον διώρισται εἰς ἓνα ἢ καὶ δύο ἀγγελιοφόρους ὅπου
εἶναι ἀπὸ τοῦ ἀνάγκη. Τούτοις δὲ πληρώθη τὸ ἐν Αθηνῶν
κομιταῖον, στεῖγῃ τὰ χρήματα εἰς τὸ ταμῖον τοῦ διευδύνοντος
οἰκείου κέντρον. Ὡς μισθὸν αὐτῶν ὕριστα ἀναμοχλῶς τῆς ἐργασίας
τούς ἐξῆς : Ἐν Μερσίᾳ εἰς εὐνοσφραγμα δι' ἓνα ἀγγελιοφόρον, εἰς τὸν
ἐν Μερσίᾳ ἡ ἐξαιρετικῶς $2\frac{1}{2}$ διότι εἶναι κατεχρησμένος, ἀφίνει
ἐπεὶ πρὸς τὸ ἐπαγγελμῶ τοῦ χρυσοκόου καὶ δὲ ἔχει πληρὴν
ταχυδρομικὴν ἐργασίαν. Ἐκτός τούτων, ἐν Αθηνῶν εἰς πληρῶσα
ἐπίσης 5 εὐνοσφραγμα ὡς μισθὸν 5 ἀγγελιοφόρων, οἱ ὅποιοι δὲ
περιπορῶσι καὶ δευτέρως περὶ τὸ χωρίον, καὶ ὅσαυτος μαζύνει,
εἰς βοήθειαν ἢ εἰς ἄλλου σωμάτων, καὶ δὲ εἶναι ὑποχρεωμένοι,
καὶ ἔρχονται ἀμέσως. Ἡ ὑπηρεσία τῶν αὐτῶν ἢ εὐταυτοῦ, δύνα-
ται καὶ διαρκεῖ 4 ἡμέρας συνεχῶς πέραν τούτου δὲ μα-
θαίωσι μικρὰν εἰσοδὴν ἀπὸ τοῦ χωρίου τῶν / τὸ ὅποσον
ἔχει ἰδιωτὸν τοῦ μικροῦ ταμείου δια τὸ ψυαί ὅπερ περὶ τὰ
τοῦ κομιτοῦ δωρεὰν εἰς τὰ σώματα διὰ τὰ μαρσὶα τοῦ χωρίου,
τὰ ὅποια δὲ φαρμάκωσι τὰ ἐναὐτῶν τεχνὸν εἰς διατύμενα σώμα-
τα στ. κ. κ. / Ἐπίσης ἀπεφασίστα μάλιστα καὶ ἐκπύω ὅτι δὲ
τὸ ἐμύριστα, μικροῦ ἐπιδόμα 5 μικρῶν δια τὸν πρόεδρον
τοῦ διευδύνοντος τμήματος Αθηνῶν, ταύτην Γιοῖνε. Οὗτος
εἶναι νέος 35^{ος} δραστηριώτατος, εὐφροσύνατος, γενναῖος καὶ
πρὸ πατριώτης. Ὑπεστήριξε πάντοτε μετὰ φήγῃ τοῦ ἑλληνικῶ

συμφέροντα· ἀλλὰ προπεύουσι ὁμῶς, ἔνεκα πείσματος πρὸς
 τὴν αἰτιδέαν, περὶ δὲ (ταύτοματιμὰ δίδουν καὶ πέρουον ἐν
 Μακεδονίᾳ) εἰσήγαγε τὸ τεῖνον τοῦ εἰς τὴν Ῥομιουσιανήν σχετῆ.
 Πέρουσι ὁμῶς, σπασισδαυδεῖς τὸ σφάγμα του, ὅχι μόνον αἰπύρε
 τοῖ υἱοῖ τοῦ ἀπὸ τοῦ σχετῆσι αὐτοῦ, ἀλλ' ἔπεισε να φητήσῃ σφ
 γνῶνιν ἀπὸ τοῦ αἰτιπάρχους του, τοῦ εἶναι πρῶτος αὐτὸς
 τὴν χεῖρα καὶ ἐφήτησε τὴν συμπρασίαν τιν, πρὸς καταπρε
 μιτοσι· Ῥομιουσιαν καὶ Βοσγάρων. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει εἰρηετήν
 ἰσχύι καταρδῶσιν ἐν βραχυτατῷ διαστήματι, καὶ κατατρέψῃ
 τὴν Ῥομιουσιαν ἐκαστορίᾳ προπεύουσα, περιορίζας αὐτὸ
 85 εἰς 21 τοῦ μαθητῆς τῆς σχετῆς. Ἡ δρᾶσις τοῦ ἀνδρῶπου
 αὐτοῦ εἶναι γνωστὴ εἰς τὸ Πρωγενεῖον Μοναστηρίου, ἐν ὅτι
 καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ἀφ' οὗ δούλασε καὶ γὰρ βήτηε τηρηγοφία
 ὁκός αὐτός εἶναι αἰτιπυχημένος, ὅμοι τοῖ σεβονται, καὶ τοῖ
 ἀγαποῦν εἰς ὅσα τὰ περίχωρα· ἔαν δὲ, ὡς εἶναι, ἀποφοροισμῆν
 γνῶν καὶ αὐτοὶ δ' ἴδωσι τὸ ὅσην κατατὴν αἰοίξιν, δα' εἶναι
 φοβερός κατατὴν δοροφόνων παραφῶν, διότι δα' συμπαροσῶν
 ὅχι μόνον τοῦ ἰδίου μας, ἀλλὰ καὶ πρὸς σχισματισμοῦ
 ἐφ' ὃν καὶ εἰπρροσὴν καὶ τρομῶν ἐξασμεῖ. Τοῖ μισθὸς αὐτὸν ὄρῃ
 τῇ προσιρπῇ αὐτοῦ τοῦ Μητροπολίτου ὁ ὅποιος δερμῶς μα
 τοῖ συνίστησε καὶ πάντων ὁμοφῶως τῷ προυχόντῳ τῆς δε
 βεσῆας. Διότι ὅπως ἀφροσιωδῇ, ὡς τὸ εἰπιδουεῖ δ' ἴδωσι, ἐντεφ
 εἰς τὸ ἔργον, δα' ὅτι παρρωδῇ ἢ καὶ παρεμνήσῃ ἢ καὶ κα
 ἐματορηψῇ ἐντεφῶνι μετῆμα τι τὸ ὅποιον ἐνώμιόσε εἰς τὸ
 περίχωρα. Ἐπειδὴ δὲ, ἐν καὶ ἀλλοτε τῇ οἰμοφῆνιᾳ του ἦτο
 προσσιωτατὴ, εἶναι τῶρα σχεδὸν πωχὴ, ἐδωκῆδῃ γὰρ πόντων

τῶν προχόντων καὶ διύσεων καὶ ἀποθημίων
αὐτῇ. Λογίζω μάλιστα ὅτι καὶ μεγαλειτέρα τις ἀποθημίων
ἢ καὶ μικροὶ δῶροι ἐς 20-25 μίλια ἐφαίταξ διδόμενοι πρὸς
αὐτὸν, διὰ τοῦτο εἰπεί ἐτι πηροῖται πρὸς τὴν ἐργασίαν
τοῦ κῆρις δὲν δοῦναι καὶ μικρά. Διότι ἀνέχοντο ὅλον τὸ
τμήμα ἀπὸ Μερτί, Μεσοβάνι, Ἐξισοῦ, Μεσοβοῦ, μέχρι Καπορίας.
Ἰαὶ συνεκδοῦναι ἀνέξω εἰς τὰς καμουχίας καὶ τὰς ἐρεινὰς
καὶ οὐκ ἀπομακρύνωμαι ἀπὸ τῆς Καπορίας καὶ Φλωρίνης, νὰ με-
ταβῶ εἰς Μοναστήριον, ὅπως συνεκδοῦναι καὶ μετὰ τοῦ εἰπέ,
καὶ κατόπιν εἰς Μιάνισσαν, Βερρόιον, Βοδινά, διὰ τὸ οὐκ
εἶναι. Ἰαὶ ὁμῶς μετέβη ὅλος ἢ πρόκειται νὰ μεταβῇ,
τοῖς εἰδοποιήσας ἐμὲ ἐμαίρως.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἐλάχιστα τοῦ ὅπουτε δυστυχῶς ἠδυστή-
ρημεν νὰ καμώμεν, μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης. Ὅσα ἀφορᾷ
τοῖς ἐσθύνουσιν, μαρτυρῶ παρ' ἄλλων, ὅτι ἐργάζεται πρὸς καλὰ.
Ἀπὸ τῆς πρώτης τῆς οὐκίσεώς μας ἡμέρας, δι' ἐπιστολῆς μου
ἐν τῇ εἴχῃ ἐσωμασίῃ ἐφάρφοντο τοῦ κ. Καρομενοπούλου
(διότι δι' ἄλλου εἶχεν ἀμελήσει τὸ κομμάτι μας νὰ μὴ ἐφάρφοντο)
δι' οὗ διετάσσοντο πάντα τὰ σῶματα νὰ συνεκδοῦναι μετ'
ἐμοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν γενικὴν ἐνέργειαν, τοῖς δὲ ταῦτα νὰ ἔχῃ
πρὸς συνεκδόσιν. ἔβουλον παρὰ μὲν ὅσα τοῦ ἐσθύνου
ὡς καὶ διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ μισθοῦ τοῦ καὶ λοιπὰ, ὅχι
μέχρις ὅρας, εἰς ἐλάμβανεν τὰ ἐπιστολὰς μου ἀσφαλῶς, ὅτι
μόνον δὲν ἐνέφαντο, ἀλλ' οὐδὲ ἡ ἀπαιτήσας μετ' ἐξίσως.
Τοῦτο εἶναι μισθολογία διότι ἐματαιώσας μὲν γενικὴν ἐπι-
δοσιν καὶ ἐμπρησμοὺς κατὰ τοῦ στρατηγείου τῶν δορυφόρων

τοῦ ἔθους, δηλαδή δι' ἣν ἐπίδεσιν ἐπρεΐαζοντο τὰ μαχίστα 100
ἄνδρες. ἔσιν οὐκ αὐθιγὸς ἐνδοξο μεθ' ἡμῶν, δα' παρουσιάζομε
εἰς τοὺς ἐντοπίους δύναμιν 60 περίπου ἀνδρῶν, ἡτίς δα' ἐνὶ δα
ρκεν αὐτοῖς, καὶ βεβαίως τοῖς δα' συνειρημένοις αὐτοῖς τὸν
ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν.

Περὶ τῶν ἄλλων εἰπίσης (τῶν ἐπὶ τοῦ Μουριχόβου) δὲν ἦν
κτίδην γὰρ μάδω τι δευσιώ. Ἐγραψα πρὸς τοὺς διδάσκαλον
Ποπαεταρία, ἀλλ' ἀπαήνηται δὲν ἔλαβον. Ἐν τούτοις, ἔσθ
τοῦ Προξενίου Μοναστηρίου ἔμαθον ὅτι ἐν Setinia
λαύριδω πρὸς Α τῆς Φωριῆς, ἐπὶ τοῦ Μουριχόβου) οἱ ἰδιω
μαί, ὁμοῦ ποῖτοι, ἐφείευσαν 4, καὶ τὰ πῶματά των ἐυρέ
μασαν κατόπιν εἰς τὴν πηγεῖάν τοῦ χωρίου. Ἐπίσης ἄλλοι
ἰδιωοὶ μας, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπίσημον πηγὴν, ἐκδιουόμενοι,
τοὺς φονὶ τοῦ ἐν Βροδία ἱερέως μας καὶ 3 ἄλλων ὀρθοδόξων,
ἐφείευσαν καὶ αὐτοὶ 4 ἐν τῶν τοῦ Κομιτατοῦ τοῦ χωρίου
τῶν αὐτοῖ, πῶν κακοδοτοῦνται καὶ πόθεν, ὁμοῦ.

ἑταῖς τῶν Βουρζάρων. — Ἀπέναντι αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν μας
οἱ Βουρζαροὶ μέχρι σήμερος, οὐδὲν ἀπολύτως ἔλαβον,
τοῦ μαχίστου εἰς τὴν ἰδιωτὴν μου περιοχὴν. Οἱ τοῦ κομιτατοῦ
πρωτεργάται κατεβήθησαν εἰς τὸ ἀνστάσασθαι πονηροὺς ἄλλοι
χωρὶς καὶ ἐν γὰρ τοῦ εἰδοποιήσω, ἐμυστέριον τὸ χωρίον των,
ἄλλοι μοὶ ἔγραψαν. φητοσύντες συνηκώμην καὶ ὑποσχόμενοι,
πίστιν /; /, ἄλλοι διὰ τρίτων, μοὶ ὑπεσχέθησαν γὰρ μέ ὑπη
ρηθήσων περισσότερον ἢ ὅσον ὑπηρέτησαν τὸ κομιτατόν.

Εἰς αὐτοὺς αἰτήνηται ὅτι οὔτε τὴν πίστιν των δέξω, οὔτε τὰς
ὑπηρεσίας των, ἀλλὰ δέξω τὰ κερήματα των. Τόσων παρεβλήθησαν

ὥστε ἔφυγον οὐκ ἐκείθεν εἰπὸν τὰ χωρία τὰ καὶ διαμέ-
νοισι εἴποιε εἰς τὰς πόλεις. Ὅπως ἐννοήσῃς τοῦ φόνου
ὁ ὁποῖος τοῦ κατενόθεν, σὰν ἀνοφέρω τὰς ἐξῆς παραδείγ-
ματα: εἰς καὶ τοῦτο / πληροῦς τῆς βεβαιότητος / μετε-
βαιεν εἰς ἀγγελιοφόρος μου μετὰ τὴν μοῖραν τοῦ. Ἐπειδὴ
αὐτὴ εἴπεν πίσω, ὅταν ἐπληρώσῃς εἰς τὸ χωρίον, ὁ δὲ φύγῃς
τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐχῆς νεῦμα νὰ εἴπῃ ταχὺ τὴν τό-
βην. Τὰ ἄνθρωποι καὶ τὸ νεῦμα εἶδεν ὅτι ἀπὸ διασπο-
ρὰς τῶν κομιταγίδων / ἔχουσιν νόμιμα καὶ ἡμέραν σιωπῆς
οἱ ὁποῖοι τοῦ εἰδοποιήσῃς, ἀμέσως καὶ ἀρπύσσεται, ἵδι' αὐτοῖς
πολλοὶ ἀπὸ πείρας / καὶ ὅπως τοῦ συμβάδωμεν αἰετῶν /
καὶ πηδῆσας ἀμέσως κατὰ σπεύδει πρὸς τὴν ἐκκλήσιν
/ τὴν κορυφαίαν / καὶ ἐν ῥιπῇ ὁ φθόγγος μελοῦται αὐτὴ
ἐξ ὁσμῆς, μηδὲ τοῖς ἑρῶς παραμείναντος ἐν αὐτῇ.
Ὅταν δὲ ὁ ἄνθρωπος μας εἰσέλθῃ εἰς τὸ χωρίον, ἔορθε τοῖς
κατοικοῖσι κατεμαρτυροῦν ἐν τοῖς οἰκίαις, οὐδ' εἰς δὲ τῆς
αὐτοῦ. Εἰς κορυφαίαν, εἰς τούτους χωρὶς ἐφώνησεν αὐτῇ
μαυρόδεν ἄλλοι τοιοῦτον ὁρδόδοξον. οἱ βούρκοι κορυ-
ταγίδες ἐπρόκειτο εἰς φυγὴν πρὸς τοὺς κάμπους καὶ εὐτοὺς
κοιμῶνται τὴν νόμιμα ἐξῆς εἰς χάνδαλας.

Ὁ ἑρῶς τοῦ Αἰγίου (ἐν τέραι) ἐπληρώσῃ νὰ σὺνεννοηθῇ μα-
μου. Τοῦ ἔδωκα τῇ σερεισίῳ ἀπᾶντος καὶ εὐτοὺς ἀν-
εἰπὴ μετὰ τὴν οἰκοφειμαί τοι εἰς ἔξισον, αὐτὸς μένει εἰς Αἰγίον
ἀλλὰ καὶ εὐαίστην ἀρπύσσεται εἰς ἄλλην οἰκίαν. Οἱ τῆς
πρηνειότητος, Λεβοβαρίου, Ζέβενις καὶ ἐπὶ τῆς εὐχῆς.
Ἐὰν εἶχον καὶ ἄλλην τινὰ συμμορίαν, πληροῦς μου, ὅπως ἐπληρώσῃς

[illegible]

υῶριον καὶ μακάριον, ἀλλ' ἐστὶν καὶ δὲν ἡδοδαίδη^{αὐθιμῶς} ταῦτα αἰτοῦσε
μακάριον τῆς ὀργῆς τοῦ, εὐτότος τοῦ εὐτυχήματος τοῦ Μερκετίου
τό οἱ τοῖσιν, ὡς πληροφοροῦμαι, ἦτο ὅπως τοχέων, διότι
καὶ κατὰ τὴν διήρχετο κατὰ τὴν σιμμήν ἐκείνην οὐ
πραγός.

Οἰκονομία. — Ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐγγραφῆς, ὑπεχρεώθη ταῦτα δῶδε
εἰς πάντα ὅσον χρόνον τὸν μισθὸν τῶν, εὐτότος αἰτῶν τῆς ἐν Λαρίσσει
διαμονῆς μας. Εὐτότος τοῦτοῦ τιμῆς ἐξ αὐτῶν, οἱ πτωχότεροι, εἰσε-
ροῦντο καὶ ἀσπρροῦχων ἀνάμνη. Ὁ ἡμετιστὸς τῶν ἀνδρῶν
μου τοῖσι χίσις ἀριετῆς, περισσότερα ἀφ' ὅτι προὑπολογισαμε
κατὰ τὴν ἐπὶ 6 ἡμέρας διαμονῆν τῶν ἐν Λαρίσσει ἐξ αὐτῶν
παῖτες ἀνά 1 δραχμὴν τὴν ἡμέραν. διηποδομένη, ταχυδρ-
μικῶς, τῇ ἐγγραφῇ καὶ ἀνάμνη, πρόσθεν εἰνότησιν μὲ Τρίμνη
μα, Βύζον, Ἀδῆνας καὶ Κεφῶν. ἐχρεώθηται, οὐδ' ὅμως
ταῦτα περισσότερα ὅπως ἐξοδα ἐγένοντο μέχρι τῆς 20^{ης} Σεπτεμ-
βρίου, ὅτε πρὸς ἐξοδα τοῦ δευτέρου μισθοῦ τῶν καὶ ἐκ αὐτῶν
οὕτω ταῦτα πράγματα ὥστε οὐδὲν πρὸς ἐξοδα ἡμεῖς, οὐδὲ
διὰ τὸν ἡμετιστὸν τῶν, οὐδὲ διὰ τὴν τροφήν τῶν. Μεχρι
τῆς εἰσοχῆς ὅμως ἐκείνης ὅρα αἰεταίρετως ταῦτα ἐξοδα ἀπὸ
τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν σπέρτων, μέχρι τῶν τοσούτων καὶ
τῶν πετομῶν ἐβόρουν τὴν εἰσπράξιν. καὶ καί μεν εἶνα,
τό οὕτω ἐξοδεύειν ποσὴν ἀριετῆς μετὰ ἀλλὰ πᾶν ἦτο εὐδύ-
τατον καὶ ἀρτηθῆ τις εἰς τοὺς ἀνδρώποιν αὐτῶν τὸν μικρὸν
μισθὸν τῶν, τοῖς ὅποισιν αὐτοὶ, μεταβοίοντες πρὸς τοιοῦτον
ἔργον σπουδαῖον, ἦδενον ὡς τελευταίαν βοήθειαν τὴν αἰφύρως
εἰς ταῖς οἰκονομίας τῶν.

κατὰ τὴν πορείαν μας τὰ ἐξόδα ἡσά, εὐχρίστα εἶχόμεν, διάφορα
φορτηγῶν καὶ διὰ τοῦ εὐδυνεῖς καὶ διὰ τὸ ὑπερβολικῶς ὀλίγον
ὅπερ ἐφέρομεν. Ἐρπον καὶ κρεῖας καὶ ὀνηροῦς, ὑψηλῶτε-
ρον ἀδρότατα, διότι εἰμένα εἰς χεῖρας τῶν. Τὸ σῶμα ἐπὶ
πρὸς εἶχε, εἰάμην, πληθύνει πραγματικῶς, ὡς πρὸς πρῶ-
των, χοιρίων, φανῶν, φαρμάκων, ἐπὶ δόξων, αἰτιστικῶν,
βαμβακῶν, μαχαιρῶν (ὅσοι δὲν εἶχον περίτροφα ἢ μαχαί-
ρας μοι ἐφήτησαν τοιαύτας) καὶ ὅτι δ' ἐφ' ὅσον εἰς τὸ
τέρμα τῆς πορείας μας ἐδωρῆσα διέσεις, μετὰ τούτων καὶ
τούτας ταλαιπωρίας ἂν ἀποφύγῃς κατὰ τὴν πορείαν ὅτε
σῆσαι καὶ καθ' ἡν καὶ τὰς σαρούχια τῶν πλείων ἐφ' ὅ-
σον εἶχε. 5. εἶχον ἐφ' ὅσον εἰς (χαρὶν οἰκονομίας)
καὶ πῶς καὶ 2 διόλου, διότι ἐφ' ὅσον γὰρ ὅσον ἢ κατὰ
οὐδὲν τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ δὲ, καὶ ἐστὶν ὅσον
αὐταὶ καὶ οὕτως οἱ δυστυχεῖς οὗτοι εἶμεν ἐν τῇ ἐκείνῃ
διαρῶς εἰς τὴν διαρῇ βροχῇ, ἐδωρῆσα διέσεις μετὰ
τὰ τούτων ἀναπηρῶν καὶ ἐλπίσεις αὐτὰς. Ὅσοι εἶχον
καὶ οὐκ ἀνηρῶν καὶ οὐκ ἀνηρῶν μετὰ τῶν ἀνδρῶν
ποῦς χαρὶν ὅσον καὶ μετὰ τοῦ σιμποῦ δ' ἀδικοπορῆ-
σων τὰ ἐξόδα ταῦτα. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ σιμποῦ τοῦτο δὲ
φύγει, τοῖς μόνον, εἰς τὴν ἀγαπὴν καὶ ὁφειλόμεν τῶν κατω-
τέρων, πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, αὕτη δὲ ἀπομεινῶν, ὅτι οἱ
κατωτέρω περὶ δὲ, ὅτι πραγματικῶς ἔχουσι τὴν σιμποῦ
δύναμι καὶ τὸ ἐνδιαφέρει τῶν ἀνωτέρων τῶν. Τὴν ἀγαπὴν
δὲ καὶ ἐμπιστοσύνην τῶν κατωτέρων μου καὶ χάρις εἰς τὰ
μέσα ταῦτα τὰ ὅποια, ὁφειλόμενως ἀφ' ὅσον μοι παρέχε

ἡ εὐταξία, καὶ χάρις εἰς τὰς αἰουμένους μου εὐφροσύνας, δύναται
 νὰ βεβαιώσῃ αὐτὴν ὅτι μετ' ὀλίγου νὰ ἔχω. Διότι ὁ ἄνθρωπος δόητο
 αὐτὰν νὰ συμπαθήσῃ τοσούτους ἀνδρας ἐπὶ τόσας ἡμέρας
 ὑπὸ τοιαύτης στερήσεως καὶ κομμοχυῖας· κατεφύγετο ὑπὸ
 πορείᾳ, κυροσθηματῶν, βηχὸς καὶ κοίτην αὐτῶν διαταράξῃ
 καὶ ἐν τῷ πόνῳ νὰ μένωσιν εἴτε εἰς χωριό, εἴτε εἰς μὴν
 ἐφιστοιμούντο νὰ μὴ ἐκδηλωθῶσιν ὅπως μὴ ἐξασθενήσῃ τὸ
 σῶμα μου (δυσὶν παρρησίᾳσαν οἱ ἀσθενεῖς) / διὰ τὸς λοιποὺς τῶν
 ἑνὸς ἐξ ὧν, τὰ ὅποια ἐγὼ καὶ παρουσιάζω τὸ συμβού-
 λιον καὶ ἐν τῇ δίκῃ, προέβην ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ εἰς τὸ ἔξῃ: διὸν ὡς
 ἤρχισα τὴν ἐργασίαν, ἡ δαίνδην φοβερά τῇ ἐξουσίᾳ ὅπως.
 Τὰ χωριὰ ἐδίδασκεν νὰ μὴ βοηθήσῃ διότι κατόπιν δαίμονον
 ἄσπῃ εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν Βουρζάρων.

Ἐπὶ προφορῇ τῇ λοιποὶ εἰς τὴν πηλοσίαν τοῦ Βορβινοῦ χω-
 ρίου, ἐκρίσθησαν 13 ὄπρια μὲν καὶ 300 φουσίγια. Ταῦτα, μετ'
 μὲν τὰ φουσίγια ἐπώρουντο πρὸς 8 μετρίτια ἑκάστη. Παρ-
 οντα λοιποὶ τῶν Καρβαρτζήν νὰ στείλῃ τὸ ποσὶ τοῦτο
 πρὸς τὸν Πατριάρχον τῶν ἐν Βορβινῷ, ὅπως φροντίσῃ
 νὰ ἀγοράσῃ τὰ ὄπρια ταῦτα. Ἐγράψαμεν πρὸ ὁρίων ἡμερῶν τῇ
 εἰδήσειν ὅτι ἐστάλησαν τὰ χρήματα καὶ ἤδη σήμερον ἀνα-
 μένω καὶ τὰ ὄπρια.

Ἡ δευτέρω ἡμέρα εἶπον ὄπρια μὲν 40 φουσίγια
 ἀντὶ μιᾶς μίρας τουρα καὶ εἰς μετρίτιον.
 Εἰς τὸ αὐτὸ χωριὸν ἐδῶκα ἀνὰ μιᾶς μίρας τουρα εἰς τὴν
 περὶ τὴν χήραν τοῦ Καρβαν Βαγγένη, τοῦ ὑπὸ τῶν Βουρ-
 ζάρων δομοφονηθέντος. Ἐτέρην εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ αὐτοῦ

Βαγγέην, ἥτις συντερεῖ τὰ ἐν τοῦ πρώτου χορίου τοῦ Βαγγέην
τριακκία. Ἐτέραν μίραν εἰς τὴν χήραν τοῦ ἐπίσης ὑπὸ τῶν
Βουχτάρων δομοφορηθέντος Παπαδημητρίου. Διὰ δὲ τοὺς πτω-
χοὺς τοῦ ἑρχομένου καὶ εἰς τοὺς Μουχτέρην τοῦ χορίου 1/2
μίραν. Τὰς γεναιοδωρίας ταύτας εὐεώρησα καὶ ὁρῶντάς μου
εἰς τὸ πρῶτον χορίον τὸ ὅποτον ἐπὶ ἅπαντα, καὶ πραγματικῶς
μεγίστη ἢ τοῦ ἐν τούτῳ καὶ ἐν τοῖς ἑτέροις. Ἐάν οὖν τὸ ἔσο-
ντος θεωρεῖται ὅτι εἶναι ποσὴν ἢ περιττὰ, παραμεινέτω τὸ ἔσο-
ντος καὶ μοι εἴη τι δύναμαι καὶ τί πρέπει να' εἶναι.

Εἰς Πρεμοπαίαν ἐπίσης ἔδωκα τῷ Μουχτέρη 1/2 μίραν διὰ
τοὺς πτωχοὺς / σχισματικούς / ματοκίλους
ἐνδὸς ὡς εἶδα, ὁ Μητροπολίτης Καρεβαγγέλης μὲ
εἰδοποιήσας ὅτι εἰς τὸ ἔξῃς τὸ νομιζόμενον ἀναλαμβάνει
τὴν πληρωμὴν τοῦ μικροῦ σωματος τοῦ Ἰησὺ ἐν Μεχόβῳ.
Τοῦτο ἀπαρτίζεται ἀπὸ Ἰησὺν, δύο δραμάτος τοῦ Μεχόβου,
Κοσμῆν, Ἰησὺν, Χρηστον, Γρηγόριον, Θεόδωρον, ἦτοι 8.
Ὡς μοδοὶ αὗτοι ἐξαμβονοί, οἱ μὲν πρῶτοι 3 μίρας τοῦρου. οἱ δὲ
λοιποὶ ἀνὰ 1 μίραν. Κατὰ διαταγήν μου, οἱ ἐν τόποις δόξαμε-
θαυοὶ 1 1/2 εἰκοσὺφραγμα, ἀλλ' ἐμαυτοῖς οὕτω τὰ πράγματα
εἰς τοὺς Ἰησὺν ἐξαμβονοὺς καὶ δίδω 3 μίρας, εἰς τοὺς δύο
δραμάτας καὶ τοὺς Κοσμῶν, μένοντας διαρκῶς ἐν τῷ χορίῳ
τῷ, πρὸς φυλάξιν αὐτοῦ, τὴν ρούτα προπαίτω, δίδω 1 1/2
εἰκοσὺφραγμα. Ἀλλ' εἰς τοὺς ἄλλους 4 οἱ ὅποιοι μὲν ἀμφο-
δοῦσιν ποταμοῦ, ἐμαυτοὶ γράψαντες χωρὶς καὶ οὐκ ἰσχύοντες,
ἐπεδέντες οὕτω εἰς τὴν καταδύξιν τῷ Τουρκοῦν ἀρχῶν, νομι-
ζω ὅτι εἶναι δύναιτο καὶ δίδηται ὁ αὐτὸς μετὰ τῶν λοιπῶν,

μισθός, ἥτοι 2 εἰκοσόφραγμα. εἶναι δύναιτο διότι δὲν δαΐδω
πρὸς τὰς ἐστίας τῶν εἰμὴ δι' ἀμνηστίας, ἐπίσης δὲ διότι ὡς
γινώσκαι τοῦ τοῦτου παρέχουσι περισσοτέρας ὑπηρεσίας καὶ
ὀφίστανται περισσότερους κόπους. εἰς τὸ εἶναι, μάλιστα ἐξ
αὐτῶν, ὅτι ἐξέμεγα ὡς ψυχαστὴν δίδω 2½ εἰκοσόφραγμα, διότι
φέρει μέρος τοῦ φορτίου μου. διὰ τὸν πτοχισμόν τοῦ
αὐτοῦ ψυχαστοῦ μου 1 μίρα. εἰς ἀγγελιοφόρον Μεβίου
2½ εἰκοσόφραγμα, εἰς ἀγγελιοφόρον Περόβου 1 εἰκοσόφραγμα
εἰς τοὺς 5 φράγματος τοῦ Μεβοβανίου ἀντὶ 1 εἰκοσόφραγμα
(5 εἰμος) διὰ μισθοῦ 1^{ος} Οὐτωβρίου καὶ 1^{ος} Νοεμβρίου.
εἰς τὴν χρεὴν τοῦ ὑπὸ τῶν Βουμβάρων δημογραφειδέντος Πα-
παρησίου τῆς Πρεμοπάντας, τὴν ὁποίαν ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ
εἶρα ἐν Μεβίου ἰδῶνα ὡς καὶ εἰς τὰς ἀλλὰς 1 μίραν. εἰς
τοὺς Πώργους ἐν Λιατίστῃ, ἀδελφίσαντα σοβαρῶς ἐν
πορετῶν καὶ ἀποσταλέντα ἐν Κωσταραφίῳ εἰς τὴν πατρίδα
τοῦ 1 μίραν. εἰς τὸν Τηρόσιαν ἐν Κωφίῃ, ἀδελφίσαντα
καὶ ἀποπεμφθέντα παρ' ἐμοῦ 1 εἰκοσόφραγμα ὅπως ἐπι-
στρίψῃ ἐν Μεβοβανίῳ εἰς τὴν πατρίδα του.

εἰς Κωβέττιαν χρησιμώτατον διὰ τὴν πείραν τοῦ καὶ ἐπι-
ρατῆ τοῦ ἰδῶνα διὰ τὸ μὴ ἂν Οὐτωβρίου 1 μίραν. οὕτως,
καί μεν δὲ δύναται τώρα, ἐννεμα πεισθῆσεν τῶν ποδῶν τοῦ
καὶ τεδῆ ἐπὶ μεφαιρῆς συμμορίας, ἀλλ' ἀπορροβαίνει καὶ
καὶ μεν ὅλα τὰ σχέδια τῶν ἐνεργειῶν μας, ἀδρόφῳ πηρο-
φορίας, χορηγῶν ὁδηγούς, κατασιόπους καὶ καὶ . . .

εἰς εἶνα Βραχὸν Γιαναῖον, ὁποῖος ἐρχάμεται ὅπως καὶ
ὀποδείξῃ τὸ μὴ ἐπὶ συμμορίας, 1 μίραν.

χ εἰς τὰ ὅσα τοῦ Ζητῆ «ροπη» δένει ἐν τῷ ὅσῳ μας 2 εἰμος. διὰ τὸ μὴ ἂν Οὐτωβρίου

Εἰς τοὺς Φρίμιν, ἀνισχυοῦσαν τοῦ Ἰγρί. Πασὰ Φριμίνης, τοὺς
ὁποῖον ὁ κυρίως τοῦ καὶ ἔδειξε, μετὰ τοὺς χαιρετισμούς τοῦ
καὶ κατὰ καὶ ῥαυὶ διὰ τοὺς ἄνδρες μου καὶ ἐμὲ, Ζηρά.

Ὁ Πασὸς οὗτος εἶναι ἄγανός ἐν ἡγεμονικῷ. Πρὸ ἡμερῶν
ἡμερῶν ἔτεδον εἰς συστάειαν καὶ σχέσις μετ' αὐτοῦ, δὲ
εἶναι δὲ ποιοτικῶτατος εἰς τὴν ἐνέργειάν μας, ὁ δὲ ἀνισχυοῦ
δὸς τοῦ ἰππῶντος ἄγανός ἐν Μαχαλά, εἶναι ποιοτικῶτατος
καὶ χρησιμῶτατος, διαδεύας ὑπὲρ ἡμῶν τοὺς ἄγανους
τοῦ Μαχαλά. Εἰς τοὺς Πασὰ αὐτὸν ὁποῖον ποιοτικῶτατος εἶναι
μετὰ τοὺς ἡγεμονικῶν της Φριμίνης, δὲ ἡτο κατὰ τὰ ἔδειξε
το παρὰ ἡμῶν τι τοὺς ὁποῖον, ὡς φαίνεται, εἰτιδομεῖ ποιοτικῶτατος
εἶναι δεῖος τοῦ ἰππῶντος καὶ κατὰ.

Εἰς τοὺς ἀνισχυοῦσαν τοῦ κατὰ τὰ ἔδειξε ἐν εἰσιστασθῶν
τοὺς μήνα διότι, εἰ αὐτοῦ δὲ δυνάμειν καὶ κατὰ τὸν
μεν τὸ ἄγανον, τὴν Πασὸν καὶ τὸ ἰππῶντος.

Εἰς τὰ ἀνισχυοῦσαν εἶναι δὲ τὰ προσεδῶσι Ζηρά διὰ
φορὰ ἀγῶν καὶ εἰς τὰ τοὺς εἰσιστασθῶν, ὡς καὶ
εἰς τὰς δύο γίρας, ὡς ἀγῶν τὴν 4 εἰσιστασθῶν οἱ ὁποῖον
μὲν τὸν εἰς 4 δόσεις 60 γίρας τοῦ καὶ 100 εἰσιστασθῶν.

Τὴν μίαν τῶν 2 γίρων εἰδὼμεν ὁ ἰατρός τοῦ κατὰ εἰς τὸν εἶναι
τῶν εἰσιστασθῶν. Ἀποδείξεις μετὰ τὴν ἡτο ἀδύνατον
τὰ κατὰ τὴν ἰδίαν προειμένον περὶ ἐνισχυοῦσαν,
ἀλλ' ἰδὼς ὡς τὰς εἰσιστασθῶν, δὲ τὰς εἰσιστασθῶν τὰς ἀποδεί
ξεις τῶν, κατὰ τῶν ἀνδρῶν οὗτ' ὅπως δὴ ποιοτικῶτατος.

B

11 B 20. 100 25

52

Hyip der oca. los r.

St. Petersburg den 1ten Junii

ante vos deos genios et superos

20. Sex. equal (100).

Arina, 16 - Mayo 1904

Kat'ilyan' 199

Делу

Μοιρασίων 17 Δεκέμ 1804

Παραδοίσαں υπέρ των 13 χρόνων,
ημέρων υπέρ των εν χρέω
Γραμμά, ο γραμματιών ανώτατα
έγδοι εν Κορομαρατίου, τό
αίς ποδανίς ούκ έβίαν εν
Ευρίου εν νέρες κός παλα-
νίως ημέρας i Βουρζαρινίς
συμμοίαν υπέρ των 5 χρόνων
i της ύψος 5 μ. μ. ηζα
μύος παλα ημέρων - ημέρας
αίωτων ζεταίως μια ύψος
Ράταρζοφίν υπέρ των 5 χρόνων
61000 εν χρέω ούκ έβίαν.
Παύλ μύος ύψος 5 χρόνων
εν ηζαίς αίτη, ούκ
ουάρα 200000 υπέρ των 5 χρόνων
παλα εν ούκ έβίαν χρέω

Παραπλήξ Αιούφης

Τομαριόφης Κόφιν

24/12/1944.

Ευχαριστώ το 19/12/1944
Κόφιν.

Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1904 στρατιωτικὴ ἀποστολὴ ἐν Μακεδονίᾳ.

----- 0 -----

Διατελῶν εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἐκάστοτε Κυβερνήσεων ὡς με-
σάζων μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν εἰς Ἀθήνας ἐρχομένων Ἀλβανῶν, εἶχον ὡς
κέντρον ἐνεργείας τὸν οἶκον Δραγούμη, ὅπου ἐσφυρηλατεῖτο πᾶσα ἐθνικὴ
ιδέα. Εἰς τὸ ἔργον μου τοῦτο εἶχον συνεργάτας τὸν ἥρωα Π. Μελά, τὸ-
τε ἀνθυπολοχαγόν τοῦ πυροβολικοῦ, φλεγόμενον ἐκ πατριωτισμοῦ, ^{καὶ} τὸν ἀ-
λήσμονητον Ἰωνα Δραγούμην, ὁμοίαν ἐστὶν πατριωτικῆς πυρᾶς, μεθ' ὧν
ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν καὶ τὰς ὁδηγίας τοῦ λευκοῦ ἐν παντὶ ἀειμνήστου Δρα-
γούμη διεξῆγον τὰ τῆς ἀποστολῆς μου. Εἰς τὸν οἶκον Δραγούμη, Π. Με-
λά, τῶν ἀδελφῶν του Λέοντος καὶ Κοκκοῦ, Σ. Λάμπρου καὶ ἄλλων, ἡδυνά-
μην οὐ μόνον νὰ ξενίζω τοὺς ἐκάστοτε ἐρχομένους Ἀλβανούς, ἀλλὰ καὶ
νὰ ἐπιδεικνύωμαι καὶ ἐγὼ ὡς ἔχων ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ κοινωνίᾳ τῶν Ἀθη-
νῶν θέσιν, ὅπερ, ἰδίᾳ διὰ τοὺς Ἀλβανούς, εἶχε μεγίστην σημασίαν. Παῦ-
λος καὶ Ἰων πυρέσσοντες ἀμφότεροι διὰ τὰ ἐν Μακεδονίᾳ συμβαίνοντα
ἐκ μέρους τῶν ἀπογόνων τοῦ Κροῦμμου, εἰργάζοντο ὅπως γίνῃ ἀνάλογος
καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων ἐργασία πρὸς ἀντίδρασιν ἐναντίον αὐτῶν,
ὀργιαζόντων ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τῶν ἡμετέρων Ἑλλήνων. Κατὰ ἑκατον-
τάδας ἠριθμοῦντο οἱ παρ' αὐτῶν σφαζόμενοι ἐκ πῶν ἡμετέρων ἐν Μακεδο-
νίᾳ προκρίτων.

Τὸν Μακεδονικὸν τοῦτον πυρετὸν μετέδωκαν καὶ εἰς ἐμέ οἱ προ-
μνησθέντες συνεργάται μου καὶ παραλλήλως πρὸς τὸν Ἀλβανικὸν πυρε-
τόν, ὃν καὶ ἐγὼ ἔπασχον, εἰργαζόμενῃ μετ' αὐτῶν καὶ εἰς τὰ Μακεδονικά. Ἐν
τῇ ἐργασίᾳ μας ταύτῃ ἀνεμίχθη καὶ ἡ κ. Ριανκούρ, ὠθουμένη ὑπὸ τοῦ
Ἰωνος, ὃν τότε, μὴ πάσχουσα ἐκ Βενιζελίτιδος, ἐθαύμαζε καὶ ἦτις ἦτο
 χρηματοδότις εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν. Ἦδη εἶχε διορισθῇ ὁ Ἰων ἐν Μονα-
στηρίῳ ὡς γραμματεὺς τοῦ ἐκεῖ Προξενείου, τοῦ Δ. Καλλέργη ὄντος Προ-
ξένου καὶ ὅστις (Ἰων) μᾶς ἔφερεν εἰς σχέσεις μὲ πλείστους Μακεδό-
νας καὶ ἰδίᾳ μὲ τὸν ἐν Καστορίᾳ Μητροπολίτην Καραβαγγέλην. Οὕτως
ἐξηκολούθησα μετὰ τοῦ Παύλου τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὰ Μακεδονικά
πράγματα, χωρὶς νὰ παραλείπω νὰ ἐργάζωμαι παραλλήλως καὶ εἰς τὰ Ἀλ-
βανικά, ἔχων εἰς τοῦτο συνεργάτας τὸν Ἰσμαήλ Κεμάλ, κατόκιν Πρωθυ-
πουργόν ἐν τῇ ἀπελευθερωθείσῃ Ἀλβανίᾳ, τὸν στρατηγὸν Φαζίλ Πασᾶν

Τοπτάνην, Ναούμ Βοΐλαν καὶ ἄλλους, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.

Ἐν τῷ πατριαρχικῷ οἴκῳ Δραγούμη εἶχον τὴν εὐκαιρίαν καὶ ἐγνώρισα μετὰ τοῦ Παύλου πολλοὺς Μακεδόνας, ὧν πλείστους ὁ Παῦλος καὶ οἱ δυνάμενοι ἐκ τῶν ἄλλων συνεργατῶν μας ἐξένιζον εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ τοῦ Παύλου εἶχε καταστῆ οἶκος συγκεντρώσεων καὶ γευμάτων, τῆς φιλτάτης συζύγου του λίαν προθύμως υποβληθείσης εἰς τὰς νέας ταύτας ἔξεις, ὧν οὐδεμίαν εἶχε πεῖραν ἐν τῷ πατρικῷ αὐτῆς οἴκῳ. Ὁ ἐν Μοναστηρίῳ Ἰων πυρετωδῶς ἐργαζόμενος ἐσχημάτισε μυστικὴν ἐταιρείαν ἀμύνης, εἰς ἣν εἶχε μυσήσει πλείστους Μακεδόνας, ἀποτελέσας οὕτω σύμπλεγμα Ἑλλήνων ὠρτισμένων εἰς τὴν Ἑθνικὴν Ἰδέαν καὶ ἐτοιμῶν νὰ ἐξυπηρετήσωσιν αὐτὴν παντοιοτρόπως. Εἰς τὴν κίνησιν ταύτην μέγιστον μέρος εἶχεν ὁ ἐν Καστορίᾳ προμνησθεὶς Μητροπολίτης καὶ ἡ κ. Ριανκούρ ὡς χρηματοδότις.

Τὸ ἔτος 1903, πρωτοστατοῦντος τοῦ Παύλου, εἴχομεν στείλει εἰς Μακεδονίαν ὁμάδα Κρητῶν (Περάκην, Καρύδην κλπ.), οἵτινες ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Καραβαγγέλη εἰργάζοντο ἐν τῇ περιφερείᾳ Καστορίας λίαν ἐπιτυχῶς ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις του. Ἐνῶ ταῦτα πάντα ἐγίνοντο δὲν παρελείπομεν ἐργαζόμενοι ἀόκνως ὅπως δημιουργήσωμεν ἀτμόσφαιραν καὶ κοινὴν γνώμην ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντεπεξέλθωμεν ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τῶν Βουλγαρικῶν ὀργῶν. Ἐδρισκόμενος, ὡς προεῖπον, εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὰ Ἀλβανικά, δὲν παρέλειπον νὰ ὑποδαυλίζω τὴν ἰδέαν τῆς ἀνάγκης τῆς ἐν Μακεδονίᾳ δράσεως. Ὁ τόσον νοήμων καὶ πατριώτης Θεοτόκης δὲν ἐπίστευεν εἰς τίποτε, φρονῶν ὅτι ὅσοι εἰργαζόμεθα ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἐκείνου ἐδάφους ἡμεθα τρελλοί. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ρωμάνος ἐπέλετο μὲν ἐκ τῶν συζητήσεών μου μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐδίδεταζε πάντοτε πρό τῆς εὐθύνης, ἣν θὰ ἔφερε εἰάν θὰ ἀνελάμβανε μίαν τοιαύτην πρωτοβουλίαν. Ἰσως εἰς τοῦτο ὀφείσται καὶ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τότε Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου κ. Δ. Πανᾶ, ὁ ὁποῖος ἦτο πολὺ συντηρητικὸς. Ἀλλ' ὅλα αὐτά, εἰς ἃ εἶχον ἐνήμερον τὸν Παῦλον, ὃν καὶ συνεκράτουν, διότι ἦτο δυνατόν καὶ νὰ κακουργήσῃ ἐναντὶον οἰουδὴποτε, ὅστις θὰ ἀντετίθετο εἰς τὰς ἰδέας του, περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς δράσεως ἐν Μακεδονίᾳ, ὅλα αὐτά, λέγω, δὲν μᾶς ἀπεθάρρυνον, τὸ ἐναντὶον εἴχομεν εὐρύνει τὸν κύκλον τῶν συνεργατῶν μας. τοιοῦτοι δὲ ἦσαν ὁ ἀείμνηστος Σ. Λάμπρος, κατόπιν Πρωθυπουργός, ὁ Γ. Λαμπρίδης, οἱ ἀδελφοὶ Ν. καὶ

Π. Πολίτου, 'Αλ. Ραγκαβῆς, 'Αντ. Μάτσης, Γ. Δέλλιος, Α. Μαῦρος, Εμ. Ρακτιβάν, 'Αλ. Βαρατάσης (ὅστις ἐστάλη παρ' ἡμῶν) καὶ περιώδευσεν εἰς Μακεδονίαν, πρὸς ἐπισκόπησιν τῆς ἐκεῖ καταστάσεως) οἱ ἄδελφοί Α. καὶ Κ. Μελά, ὁ Ε. Ρωμάνος, ἄδελφός τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν καὶ ἄλλοι. 'Επὶ τέλους, διὰ τῆς πίστεώς μας αὐτῆς, ἐπετύχομεν ἐνοχλοῦντες διηνεκῶς καὶ καταλλήλως τὸν Θεοτόκην νά θελήσῃ ν' ἀπαλλαγῇ ἡμῶν, οἵτινες τῷ ἐγενόμεθα ὡς ἐκ τοῦτου πάρα πολὺ φορτικοί. 'Εν τῷ μεταξὺ ἀφίκετο καὶ ὁ Α. Κορομηλᾶς, ὅστις εἶχε διορισθῇ πρόξενος ἐν Φιλιππούπολει καὶ ὅστις ἀρκετὰ συνετέλεσεν ὅπως ἀποφασισθῇ ἡ μελέτη τῶν Μακεδονικῶν πραγμάτων δι' ἀποστολῆς ἐξ ἀξιωματικῶν, ὅπως γνωσθῶσι τῇ Κυβερνήσει τὰ πρακτέα.

Ὁ Παῦλος δὲν ἐπίστευεν εἰς τίποτε, φρονῶν ὅτι Θεοτόκης τε καὶ Ρωμάνος, οὓς ὕβριζε, μὲ ἀποπλανῶσι καὶ ὅτι αἱ πρὸς αὐτοὺς σχέσεις ἡμῶν θά ἀπολήξουν εἰς μηδέν. 'Εν τούτοις τὴν 9ην 'Ιανουαρίου μοί ἐνεπιστεύθη ὁ κ. Ρωμάνος, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως δι' ἀποστολῆς ἐξ ἀξιωματικῶν εἰς Μακεδονίαν λάβῃ γνῶσιν τῶν ἐκεῖ συμβαινόντων, νά μελετηθῇ δὲ ὁ χαρακτήρ καὶ ἐν γένει αἱ διαθέσεις τῶν 'Ελλήνων Μακεδόνων, ἐάν θά ᾔσαν διατεθειμένοι νά λάβωσι τὰ ὅπλα καὶ ἀντιδράσωσι κατὰ τῶν Βουλγάρων, βοηθούμενοι ἐξ 'Ελλάδος δι' ὅπλων καὶ χρημάτων, ἀλλὰ χωρὶς θά φανῇ ἡ ἀνάμιξις τοῦ ἐπισημοῦ Κράτους. μοί προσέθηκεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἔχουσα πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμέ, μοί ἀναθέτει τὰ τῆς ἀποστολῆς, μὲ παρεκάλεσε δὲ νά πράξω πᾶν ὅ, τι ἀπαιτεῖται διὰ τὴν συγκρότησιν καὶ παρασκευὴν αὐτῆς πρὸς ἀναχώρησιν. Μέχρι δακρύων συγκεκινημένος ἠὲ χαρίστησα τὸν κ. 'Υπουργόν διὰ τὴν πρὸς με ἐμπιστοσύνην τῆς Κυβερνήσεως, παρεκάλεσα δ' αὐτόν ὅπως μοί ἐπιτραπῇ καὶ τηλεγραφήσω εἰς τὸν ἐν Βρυξέλλαις ἐδρισκόμενον 'Ισμαήλ Κεμάλ, ὅπως ἔλθῃ εἰς 'Αθήνας καὶ συνεννοηθῶ καὶ μετ' αὐτοῦ, διότι οὗτος εἰς πολλά δύναται νά συντελέσῃ πρὸς πληρεστέραν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς διὰ κοινοπραξίας καὶ μετὰ 'Αλβανῶν. Προθύμως ἐνέκρινεν ὁ κ. 'Υπουργός τὴν πρότασίν μου, ἀπῆλθον δὲ καὶ ἔσπευδον ὅπως συναντήσω τὸν ἀγαπητόν Παῦλον καὶ τῷ ἀνακοινώσω τὴν εὐχάριστον εἴδησιν. Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος ὅλως ἀπροσδοκῆτως συνήντησα τὸν Παῦλον, ὅστις, ὁδᾶκίς συνηντώμεθα, μὲ προσέβλεπε μὲ βλέμμα ἐρευνητικόν ἐλπίζων πάντοτε ὅτι

ἦτο δυνατόν νά μάθῃ καίτι παρ' ἐμοῦ, ἐπεὶ δὴ ἐγνώριζε τήν μετὰ τῶν ἀρ-
μοδίων ἐπικοινωνίαν μου. Αἱ πρὸς αὐτόν λέξεις μου ἦσαν : „Χαρᾶς εὐ-
αγγέλια“· ἀπὸ τῆς πλατείας δὲ διηυθύνθημεν πρὸς τὸν ἐκεῖ κῆπον, ὅπου
μικρὸν καφενεῖον καὶ ἀφοῦ ἐκαθίσταμεν σὲ κάποιο τραπεζάκι τῷ ἐνεπι-
στεύθην τὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως περὶ ἀποστολῆς. Μὲ προσέ-
βλεψεν ὑπόπτως ἐκφράζων δυσπιστίαν εἰς τὰ λεγόμενά μου μὴ τυχόν καὶ
τῷ ἡστυεύομην. Εἰς τήν ἐπαναληπτικὴν βεβαίωσίν μου ὅτι ὅσα τῷ λέ-
γω εἶνε πραγματικά, ἤρχισε νά χλαίῃ, μὲ ἐνήγκαλίσθη σφιχτά καὶ μὲ κα-
τεφίλει. Παρεκάλεσα αὐτόν νά συνέλθῃ διότι θά γίνωμεν ἀντικείμενον
προσοχῆς καὶ περιεργείας ἐν δημοσίῳ τόπῳ· πράγματι ἐσκούπισε μὲ τό
μαντίλι τοῦ τὰ δάκρυα καὶ κλαίων πάλιν μοι εἶπεν : „'Αλέχο μου θά
ἔλω καὶ ἐγὼ μαζὶ σου ;“. Εἰς τὴν καταφατικὴν δ' ἀπάντησίν μου, νέα
δάκρυα καὶ νέαι συγκινήσεις. „Καὶ τώρα, 'Αλέχο μου, τί θά κάμωμεν ;“
„Θά ἐτοιμασθῶμεν“ τῷ ἀπήντησα. Ἐκινήσαμεν ἀμφότεροι πρὸς τὸν περυ-
ραχτωμένον ἀπὸ ἐθνικῆς φωτιάς οἶκον Δραγούμη, ἔξω τοῦ ὁποῖου ἀπεχω-
ρίσθημεν μὲ τὴν ἀμοιβαίαν ὑποχρέωσιν ὅπως τηρήσωμεν ἐχεμύθειαν, νά
ἀνακοινώσωμεν δὲ τὰ πάντα μόνον εἰς τὸν γέροντα Δραγούμην, τὴν κ.
Βιανκούρ καὶ τὸν Ἰωνα, ὅστις εὗρίσκετο τότε εἰς Ἀθήνας, ἐλθὼν ἐκ
Μοναστηρίου. Ἐτηλεγράφησα εἰς Βρυξέλλας πρὸς τὸν Κεράλ, ὃς ἔλαβον
ἀπάντησιν ὅτι ἔρχεται ὑπὸ τῷ ψευδώνυμον Καραβίας, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶ-
χεν ἔλθει ὑπὸ τῷ ψευδώνυμον τοῦτο. Ἀνεμένομεν ἐπίσης ἐκ Μακεδονίας
καὶ τὸν καπετάν Κώτταν, ὃν ἔστειλε πρὸς ἡμᾶς ὁ Καραβαγγέλης μετὰ τι-
νων ὁπαδῶν του καὶ ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ ἀπὸ μηχανῆς Θεός, ὅπως μᾶς ὁδηγή-
σῃ εἰς τὴν περιόδειαν μας, ἀνά τὴν Μακεδονίαν. Ἦδη ἀπὸ τοῦ παρελθόν-
τος ἔτους ὁ Ἰων μᾶς εἶχεν ἀποστέλλει ἐκ Μακεδονίας δύο ἐκ τῶν υἱῶν
τοῦτου, τὸν Δημήτρη καὶ τὸν Σωτηράκην, οὓς καὶ ἤρχετο νά ἐπισκεφθῇ ὁ
φιλόστοργος πατὴρ Κώττας καὶ ἐν ταύτῃ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ νά ἐμ-
πνευσθῇ καὶ ἐκ τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ αἵματος. Τὰ τέκνα του παρελά-
βομεν τότε μετὰ τοῦ Παύλου, ἐλθόντα εἰς Ἀθήνας καὶ ἀγνοοῦντα τὴν
Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐνεδύσαμεν αὐτὰ μὲ μαθητικὰ κουστουμάκια καὶ εἰς-
ηγάγομεν πρὸς φοίτησιν καὶ σπουδὴν εἰς τὸ Λύκειον τοῦ Δελλίου. Ἐπί-
σης τότε ἦτο εἰς Ἀθήνας καὶ ὁ ἐκ Φλωρίνης Λάκης (Νικόλαος) Πόρζας,
φλεγόμενος καὶ οὗτος ὅπως μεταβῇ εἰς Μακεδονίαν μὲ ἀνταρτικόν τι σῶ-

μα καί δράση κατά τόν Βουλγάρων, καθ' ὃν εἶχεν ἀκόρεστον μῖσος. Τοῦτον εἶχε συστήσει ἡμῖν θερμῶς ὁ Ἰων, ὅστις τόν ἐγνώριζε καλῶς. Ἦτο πράγματι καλός πατριώτης, γνώστης τῆς Βουλγαρικῆς καί συνεπῶς πολύ χρήσιμος διὰ τήν ἀποστολήν. Πλήν τούτου ἐγνώριζε προσωπικῶς τόν Κώτταν, εἶχε δέ καί ἀρκετούς φίλους ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρᾳ ὡς ἐμπορευόμενος ἐν Φλωρίνῃ.

Ὅλα εὐτυχῶς ἔβαινον κατ' ἐύχην καί μόνον τό ἀτόχημα μοί ἦτο νά ἐκλέξω ὡς συντρόφους μου τόν ἐκ Μεσολογγίου λοχαγόν Ἀ. Παπούλαν, περί οὗ τότε εἶχον ἀρίστην γνώμην καί τόν ὑπολοχαγόν Γ. Κολοκοτρώνην, ὃν ἐγνώριζον καλῶς ὡς μηδεμίαν ἔχοντα ἀξίαν, τό μεγάλο ὅμως ὄνομά του μ' ἐνέπνεε καί ἐπίστευον ὅτι ἤθελε συμβάλλει εἰς τά τῆς ἀποστολῆς. Παῦλος ἀπέκρουσεν ἀμφοτέρους, τόν μὲν πρῶτον ὡς ἀρχαιότερόν μου, μή τυχόν καί μοί δημιουργήσῃ ζήτημα ἀρχηγείας καί διευθύνσεως, τόν δέ δευτέρον ὡς γελοῖον καί ἐπιζήμιον. Ἐπεισα αὐτόν ὅτι εἶναι καλοί καί οἱ δύο καί ὅτι ἡ τετράς ἡμῶν θά εἶναι μία ταυτότητος, ἄνευ διακρίσεως μεταξὺ ἡμῶν. Ὁ κ. Ρωμάνος ἀπέκρουσε τόν Παῦλον ὡς ἐνθουσιώδη καί μή τυχόν μέ παρασύρῃ εἰς παρακεκινδυνευμένα πράγματα. Ἀπήντησα αὐτῷ ὅτι ἀνελάμβανον πλήρη τήν εὐθύνην περί αὐτοῦ καί οὕτως αἱ ἰδέαι μου ἐπεκράτησαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀφίκετο ὁ Κεράλ, ὃν ἀπέκρυψα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κ. Ἐπ. Μαυρομμάτη (κατόπιν Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἐπὶ Προθυπουργίας Σ. Δραγούμη) καί συνεννοήθην μετ' αὐτοῦ περί πάντων. Ἐπίσης ἀφίκετο καί ὁ Παπούλας, πάντες δέ ἡτοιμάζόμεθα διὰ τήν ἀναχώρησιν. Ὁ Κολοκοτρώνης, εἰς ὃν ἀνεκοίνωσα τά τῆς ἀποστολῆς καί ὅτι τόν προσελάμβανον ὡς σύντροφόν μου, μοί ἐφάνη ὅτι ἦτο εὐχαριστημένος, ἔσπευσεν ὅμως, ἄνευ τῆς ἀδείας μου, καί κατέστησεν ἐνήμερον τόν κ. Σακουντζάκην, τότε ἐπιτελάρχην τῆς ὑπὸ τήν Α. Υ. τόν Διάδοχον Κωνσταντῖνον Γενικῆς Διοικήσεως τοῦ Στρατοῦ. Ὁ ἴδιος μέ ἐπληροφόρησε περί τούτου, προσθέσας μοι ὅτι ὁ κ. Σακουντζάκης ἐπιθυμεῖ νά μέ ἴδῃ. Ἐστενοχωρήθην διὰ τοῦτο, ἀλλά δέν εἶχον καί πῶς νά πράξω ἄλλως. Ὑποβελημένος εἰς τήν ἀνάγκην ἐπαρουσιάσθην εἰς τόν κ. Σακουντζάκην, ὅστις διὰ λογιδρίου μέ συνεχάρη δι' ὅσα ἔπραξα καί ἐπέτυχον, ὅπως ἀποστολή ἐξ ἀξιωματικῶν μεταβῇ εἰς Μακεδονίαν πρὸς μελέτην κλπ. Μοί προσέθηκεν ὅτι καλόν θά εἶναι νά μή μετάσχῃ εἰς αὐτήν ὁ Κολοκοτρώνης.

νης, ὥς μόνος υἱός διότι θά στενοχωρηθῇ πολὺ ἡ μήτηρ του κ. Μαρίκα. Μοί εἶπεν ἐπὶ πλέον ὅτι ἡ Α. Υ. ὁ Διάδοχος ἐπιθυμεῖ πολὺ νά παρουσιασθῶμεν πρὸς Αὐτόν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ἀποστολῆς. Ἡ ἐχαρίστησα τόν κ. Σαπουντζάκην καὶ ἀπῆλθον ὅπως ἀνακοινώσω καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὰ μετ' αὐτοῦ λεχθέντα. Ἀπὸ κοινοῦ ἐπαρουσιάσθημεν εἰς τὴν Α. Υ. τὴν 27 Ἰανουαρίου, ὁ δὲ κ. Παπούλας μὲ εἶχε παρακαλέσει νά λάβω ἐγὼ τόν λόγον πρὸς τὴν Α. Υ., αὐτοῦ ἀγνοοῦντος τὰ πράγματα. Ἡ Α. Υ. μᾶς ὠμίλησε πολὺ καλὰ, καθά ἐνεδεικνύετο νά πράξῃ, ἀπῆντησα δ' Αὐτῇ ἐγὼ δι' ὀλίγων. Ἐξήλθομεν εὐχαριστημένοι, ἀμέσως ὅμως ὁ Κολοκοτρώνης μὲ ἔψευξεν ὅτι ἀπῆντησα εἰς τὴν Α. Υ. ἐγὼ, ἀντὶ τοῦ Παπούλα, ὅστις εἶναι ἀρχαιότερος. Ἐξεπλάγην καὶ ἰδίᾳ διόρι οὗτος Παπούλας δὲν ὠμίλει, ἐξηγῶν ὅτι αὐτός μὲ παρεκάλεσε πρὸς τοῦτο. Ἀρχίζω νά βλέπω τὴν πλάνην μου περὶ τῶν δύο τοῦτων συντρόφων μου, ὁ δὲ Παῦλος φοβοῦμενος μὴ τυχόν καὶ ματαιωθῇ ἡ ἀποστολή, ἔγινεν ἔξω φρενῶν κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἀπεφάσισα νά βάλω τῇ ντροπῇ, κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, στήν μπάντα καὶ νά διαμαρτυρηθῶ κατ' ἀμφοτέρων. Ὁ Κολοκοτρώνης ἐννοῶν ὁποῖα τέχνη τόν ἀναμένει, ματαιουμένης τῆς ἀποστολῆς, μεταμελεῖται καὶ σπεύδει νά μοί ζητήσῃ συγγνώμην, ὁ δὲ Παπούλας μοί ἔλεγεν ὅτι δὲν πρέπει νά τόν λαμβάνω ὑπ' ὄψιν καὶ ὅτι ὅταν πᾶμε στήν Μακεδονία θά μᾶς χρησιμεύσῃ ὡς νεροκουβαλητῆς κλπ. κλπ. Ἐκάμφθην, οὕτω δὲ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν μεθόριον, κεχωρισμένως ὅπως μὴ δώσωμεν ὑπονοίας, συναντηθέντες, ὡς εἶχον δώσει ὁδηγίας, εἰς τὸ χωρίον Βελεμιστί, μικρόν ἀπέχον τῆς μεθορίου γραμμῆς.

Μεθ' ἡμῶν ἦσαν ὡς ἀκόλουθοί μας (ψυχογιοί) ἐμοῦ ὁ Ε. Καούδης, τοῦ Παύλου ὁ Γ. Περάκης, τοῦ Κολοκοτρώνη ὁ Γ. Δικονιμάκης (Μακρῆς) καὶ οἱ τρεῖς Κρήτες, τοῦ δὲ Παπούλα ὁ ἀκαρνάν Ἀποστόλης, οὗ τὸ ἐπίθετόν του μοί διαφεύγει. Τὰ ψευδώνυμα ἡμῶν ἦσαν : τὸ ἡμέτερον „Σκούρτης“, τοῦ Παύλου „Ζέζας“, τοῦ Κολοκοτρώνη „Γ. Πάνου“, καὶ τοῦ Παπούλα „Σπυρίδων Τάσος“. Κοινός πάντων ἀκόλουθος καὶ διερμηνεὺς καὶ φροντιστὴς ἦτο ὁ Πόρζας. Τόν Κώτταν ἠκολούθουν ὁ ψυχογιός του Σῖμος Ἰωάννου Γκράτσης, ἐξ Ἀρμέντσκου, Παῦλος Κύρου (εἰδικός ὁδηγός) καὶ Ἠλίας Μήτρου Γκαντούσης ἢ Σιδέρης, ἐκ Ζελόβου καὶ Βασίλειος Κόλε Ράμπωφ ἢ Ράμμος, ἐξ Ὀσχήματος. Ἐν Βελεμιστίᾳ παρελάβομεν καὶ τόν ἕκ τινος ἐ-

καὶ χωρίου Παπαμητρον, ὡς ὁδηγὸν τῶν παραμεθορίων περιφερειῶν, ἃς ἐ-
γνώριζε καλῶς.

Τὴν νύκτα τῆς 7ης πρὸς τὴν 8ην Μαρτίου διῆλθον πάντες τὴν μεθό-
ριον ὑπὸ τὸν Κώτταν, ἐγὼ δὲ λόγῳ διαστρέμματος τοῦ ποδός μου, ὃ εἶχον
πάθει, μὴ δυνάμενος νὰ ὁδοιπορῶ πεζῇ, ἀνεχώρησα τὴν πρωΐαν ἐφ' ἡμιόνου
ἐφωδιασμένος μὲ διαβατήριον καὶ μὲ ἐπάγγελμα ζωέμπορος. Ἀτυχῶς συν-
ελήφθην ὑπὸ τῶν τούρκων καὶ ἤχθην εἰς Δισκάτην, ὅπου ὅμως ἀπολογη-
θεὶς καταλλήλως ἀλβανιστί, μέσῳ διερμηνέως Ἀλβανοῦ, ἀφέθην ἐλεύθερος,
πεισθέντων τῶν τούρκων ὅτι εἶμαι ζωέμπορος. Οὕτω πορευόμενος παραλ-
λήλως πρὸς τοὺς λοιποὺς καὶ παρασκευάζων τὰ τῆς πορείας των, ἔφθασα
εἰς Βογατσεϊκόν, ὅπου συνηντήθην καὶ συνεννοήθην μετὰ τοῦ μεμνημένου
Παπαδήμου. Ἐκ Βογατσεϊκοῦ μετέβην εἰς Καστορίαν, ὅπου συνηντήθην μετὰ
τοῦ Μητροπολίτου Καραβαγγέλη καὶ Μπατρίνου, δημάρχου Καστορίας, ὁπό-
θεν, τὴν 14ην Μαρτίου, εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Σιριλόβου ὁδηγούμενος ὑπὸ
τοῦ λεμβούχου Μανιοῦ, ὅστις, μετὰ τὴν ἄφιξιν εἰς τὴν ἀντιπέραν ἀκτὴν
τῆς λίμνης, μὲ ἠκολούθησε πεζῇ μέχρι τῆς Μονῆς. Εἰς τὴν Μονὴν ταύτην
ἀφίκοντο καὶ οἱ λοιποί, καθ' ἃς εἶχον ὁδηγίαις μου καὶ οὕτως ἡμεθα πάν-
τες συγκεντρωμένοι, περιποιούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀγίου ἡγουμένου Γρηγορί-
ου, ὃν εἶχον μετὰ τοῦ Παύλου γνωρίσει εἰς Ἀθήνας καὶ εἶχομεν παρά-
σχει αὐτῷ πᾶσαν δυνατὴν συνδρομὴν καὶ περίθαλψιν. Ἡ χήρα νῦν καὶ
τότε συνεργάτις ἐν τοῖς πρώτοις τοῦ ἥρωος συζύγου τῆς Παύλου, ἀνατε-
θραμμένη ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ εἰς ἐθνικὸν καὶ πατριωτικὸν περιβάλλον,
μεταξὺ τῶν ἄλλων πρὸς τὸν Γρηγόριον περιποιήσεων, εἶχεν ἐφοδιάσει αὐ-
τόν καὶ μὲ ἱερὰ ἄμφια. „Τοῦτο“, μοι ἔλεγεν ὁ Γρηγόριος, „δέν θά λη-
σμονήσω ποτέ“. Ὑπὸ τοιαύτας ἀναμνήσεις διατελῶν ὁ Γρηγόριος, ἦν ἐν-
θουσιασμένος διὰ τὴν παρουσίαν μας ἐν τῇ Μονῇ, ἐφρόντιζε δὲ μὲ οἶον-
δήποτε τρόπον νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ καὶ ἰδίᾳ τὸν Παῦλον μὲ ὅλως ἰδιαι-
τέραν στοργήν. Τὴν ἐσπέραν τῆς 15ης πρὸς τὴν 16ην ἐξεκινήσαμεν εἰσερ-
χόμενοι εἰς τὴν ἐπικίνδυνον Μακεδονικὴν ζώνην. Ἡ νύξ ἦτο σεληνόφω-
τος. Ἡμεθα ἅπαντες ἐφ' ἑνὸς ζυγοῦ λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ μονοπατιοῦ.
Ἐγὼ ἠκολούθουν ἐφ' ἡμιόνου, λόγῳ τοῦ ποδός μου, ἐπίσης καὶ ὁ Παῦλος,
ὡς ἐκ τῆς μεγάλης κοπώσεως, ἦν εἶχεν ὑποστῇ κατὰ τὰς προηγουμένας νυ-
κτερινὰς πορείας. Ἦγεῖτο τοῦ σώματος ὁ ἀείμνηστος Γρηγόριος, ἀρρενω-
χῶς. Τοῦτο ἡγέμετο, τοῦ Παύλου καταρτίζοντος γιὰ τὴν γυναικα τοῦ. Ἀλλὰ

πός, ὕψηλός, λευκός καί κοκκινωπός μέ ὠραιότατον πρόσωπον, μέ μακράν καί λευκοτάτην γενειάδα, μέ ὕψος πολύ γλυκύ καί ἐν γένει μέ σύνολον ἐκτάκτως κανονικῶν γραμμῶν. Μέ ἡγήτορα λοιπόν τοιοῦτον γέροντα, εἰς τήν ἀσκεπῇ κεφαλῇ καί τό μέτωπον τοῦ ὁποίου προσέπιπτε τό φῶς τῆς πανσελήνου καί ἀπετελεῖτο οὕτως εἰπεῖν μαγευτικόν πανόραμα, ἡρξάμεθα τοῦ ἐπικινδύνου ἔργου τῆς περιόδου ἀνά τήν περιφέρειαν τῶν Κορσεσίων. Μετ' ὀλίγον ἀπεχαιρετήσαμεν τόν καλόν γέροντα, οἱ πάντες ἡσπασθήμεν τήν δεξιάν καί σταυροκοπούμενοι ἐξηκολουθήσαμεν τήν πορείαν. Ἐσταματήσαμεν πρός ἀνάπαυσιν εἰς τό χωρίον Σύστορον, ὅπου, πλησίον τοῦ νεκροταφείου, μᾶς ἐπεσκέφθη ἡ χήρα Γιαννάκου Στάσκου, δολοφονηθέντος ἀγρίως τοῦ συζύγου της ὑπό τοῦ αἰμοβόρου Τσακαλάρωφ, ἔχουσα δέ ἑπτά τέκνα. Ἐφιλοδώρησαμεν αὐτήν, ὁ δέ Παῦλος κατὰ τόν ἀποχαιρετισμόν ἔδωκεν αὐτῇ καί πάλιν μικρόν φιλοδώρημα, εἰς δέ τὰς περί τούτου παρατηρήσεις μου μοί εἶπεν ὅτι πρέπει νά μήν ἔχῃ χρήματα διότι δέν ἀνέχει νά μή δέδῃ. Περὶ τήν πρωΐαν ἀφικόμεθα εἰς τό χωρίον Γκαμπρέσι, ὅπου διημερεύσαμεν. Τήν ἐπομένην νύκτα ἀνεχωρήσαμεν καί μετὰ δίωρον πορείαν ἀφικόμεθα εἰς τό χωρίον τοῦ καπετάν Κώττα, τήν Ροῦλια ἢ Χροῦλια. Ἐξω τοῦ χωρίου μᾶς ἀνέμενον ἔνοπλοι ἐκ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Κώττα. Οὗτοι ἦσαν : 1). Μητρος Ντινέφπτης (Νταλίπης), 2). Ἰωάννης Μπακάλωφ, 3). Λάμπρος Γεωργίου, 4). Πέτρος (Σβέσκο) Νάκος, 5). Βασίλειος Ἀναστ. Σταπέφσκης, 6). Νικόλαος Δημητρίου, 7). Γεώργιος καί 8). Κυριάκος. Ἀμφοτέρων τούτων λησμονῶ τό ἐπίθετον. Ἄπαντες κατήγοντο ἐκ τῆς ἐπαρχίας Καστορίας. Εἰς Χροῦλιαν διερμείναμεν τρεῖς ἡμέρας καί μᾶς ἐδόθη εὐκαιρία νά ἴδωμεν πολλούς ἐκ τῶν πέριξ χωρίων. Εἰς ὅλους αὐτοὺς συγκεντρωμένους ὠμίλησεν ὁ Κώττας Βουλγαριστί, τοῦ Πόρζα μεταφράζοντος εἰς ἐμέ καί τόν Παῦλον τὰ λεγόμενά του πρός τοὺς προκρίτους, οἵτινες ἐκρέμοντο κυριολεκτικῶς ἐκ τῆς γλώσσης του. Τώρα ἀντιλαμβανόμεθα τήν μεγάλην ἀξίαν τοῦ Κώττα : εἶνε ἀληθῆς ρήτωρ, τὰ λόγια του, ὅλα σοφά. Οἱ χωρικοὶ ἐνθουσιασμένοι ἐκ τῶν λεγομένων του, ἀλλὰ καί ὁ Παῦλος ὄχι ὀλιγώτερον. Εἶχε λάβει ἐπιστολήν τῆς συζύγου του, ἣτις ἐνεθάρρυνεν αὐτόν καταλλήλως καί λίαν θερμῶς εἰς τόν ἀγῶνά του. „Ἀλέκο, μοί εἶπε, παρακαλῶ νά μεταφρασθῇ ὑπὸ τοῦ Πόρζα ἡ ἐπιστολή τῆς ἀγαπῆτῆς μου Νάτας, διὰ νά μάθουν καί οἱ Μακεδόνες τί γυναῖκα ἔχω". Τοῦτο ἐγένετο, τοῦ Παύλου καμαρώνοντος γιὰ τήν γυναῖκα του. Ἀλλά

καί ἐγώ δέν ἤμην ἀπαθής. Ἐγραψα τήν πρώτην πρὸς τόν γέροντα Δρα-
γούμην ἐπιστολήν, ἣν οὗτος, χωρίς τό ὄνομά μου, ἐδημόσιευσεν εἰς τό
τότε ἐκδοθέν Μακεδονικόν Ἡμερολόγιον. Ὑπό τοιούτους ὅρους ἐγκαταλεί-
πομεν τό χωρίο τοῦ Κώττα. Κατά τόν ἴδιον τρόπον, δηλαδή διά νυκταρι-
ῶν πορείῳ, ἐπεσκέφθημεν καί τά χωρία Ὀσχημα καί Ζέλοβον. Ἐκ Ζελό-
βου, ὅπου ἡμεθα τήν ²⁰ 30ήν Μαρτίου, ἀνεχώρησα μετὰ τοῦ Παύλου διά τά χω-
ρία τῆς Πρέσπας, τῶν ἄλλων δύο παραμεινάντων εἰς Ζέλοβον, τοῦ μέν Πα-
πούλα ἀσθενοῦντος, τοῦ δέ ἄλλου ὡς νοσοκόμου του. Εἰς τό χωρίον Ὀρο-
βνικ, ὅπου ἐμείναμεν ἐπὶ δύο ἡμέρας, ἐκαλέσαμεν τοὺς προκρίτους τῶν
πὲριξ χωρίων, πρὸς οὓς εἶπομεν τά εἰκότα καί ἐμυήσαμεν καί αὐτοὺς
εἰς ^{τα} τοῦ μέλλοντος ἀντιβουλγαρικοῦ ἀγῶνος. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἐπέπρωτο νέαν
νά ὑποστῶ τρικυμίαν. Ἐφθασεν ἐκ Βιτωλίων ὁ ταχυδρόμος μέ ἐπιστολάς.
Ὁ Παῦλος εὐχαριστημένος ἐδιάβασε ἐπιστολήν τῆς γυναικαδέλφης του
Ἐφης, ἐνθουσιασμένος δέ πολὺ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς μοί ἐπέδωκεν αὐτήν
καί τήν ἀνέγνωσα. Ἀλλά καί ἐγώ εἶχον διαβάσει ἐν ταύτῃ ἐπιστολήν
τοῦ ἐν Βιτωλίοις Προξένου κ. Καλλέργη, ὅστις μοί ἔγραφεν ὅτι, ἐντολῇ
τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ὁ κ. Μελάς ν' ἀναχωρήσῃ πάραυτα δι' Ἀ-
θήνας, λόγῳ ὅτι ὁ Πρέσβυς τῆς Τουρκίας, Ριφάτ Βέης, ἀνεκοίνωσεν ὅτι,
καθὰ ἐπληροφορήθη, ὁ κ. Μελάς περιοδεύει εἰς Μακεδονίαν κλπ. καί ὅτι
ἦτο ἀνάγκη νά σπεύσῃ τό ταχύτερον εἰς Ἀθήνας, ὅπως διασκεδασθῇ καί
διαψευσθῇ τό ἀνακοινωθέν τοῦ Ριφάτ. Ἡ ἐπιστολή αὕτη, ἣν ἀνεκοίνωσα
εἰς τόν Παῦλον, ἦν δι' αὐτόν κεραυνός. Μοί εἶπεν, ὑβρίζων Θεοὺς καί Δαι-
μόνας, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ν' ἀναχωρήσῃ κλπ. Τῷ δπέμνησα ἀμέσως ὅτι ἐ-
νώπιον τοῦ πενθεροῦ του μοί ἔδωκε τόν λόγον τῆς τιμῆς ὅτι θά ὑπακού-
σῃ εἰς ὅ, τι δῆποτε. Ἐταράχθη καί κλαίων καί ~~ἔλεγε~~ ~~μου~~ μοί ἀπήν-
τησεν ὅτι εὐχαρίστως λαμβάνει τό φύλλον πορείας παρ, ἐμοῦ διά τήν
ἀναχώρησιν καί νά τηλεγραφῇ εἰς Ἀθήνας, μέσῳ τοῦ κ. Καλλέργη τοῦ-
το, νά γνωρίζω ὅμως ὅτι ὑπ' εὐθύνην του πλέον θά παραμείνῃ εἰς Μακεδο-
νίαν διά νά ἐργασθῇ καί ἄς κηρυχθῇ ἐπὶ τέλους λιποτάκτης. Τῷ ἀνῆρε-
σα τήν δῆλωσίν του, εἰπὼν αὐτῷ ὅτι ὅλα ταῦτα ἀποτελοῦν συμκaiγνίαν
καί ὅτι, εἴαν θέλῃ εἶμαι ἕτοιμος καί ἐγώ νά πράξω ὅ, τι καί αὐτός, οὕτω
ὅμως ματαιοῦται ὁλοσχερῶς τό ἔργον τῆς ἀποστολῆς καί ἡ προσδοκία
μας περί μελλούσης δράσεως ἐν Μακεδονίᾳ. Δέν εἶχε τί νά ἀντιτάξῃ, ἀλ-

λά καὶ ἐπέμεινεν εἰς τὴν γνῶμην του. Τὴν 23ην Μαρτίου ἡμεθα καὶ αὖ-
θις εἰς Ζέλορον. Ἀνεκοίνωσα εἰς τοὺς ἄλλους τὰ ἀνωτέρω, παρεκάλεσα
ὁδὸ ἰδιαιτέρως τὸν Παπούλαν νὰ μοί χρησιμεύσῃ ὅπως πεισθῇ ὁ Παῦλος
νὰ ἀναχωρήσῃ, ἐπιβαλλομένου τοῦτου ἐξ ὑπερτάτης ἀνάγκης. Ἐπὶ τέλους,
βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Παπούλα, ἔπεισα αὐτόν ὅτι ἡ μετάβασίς του εἰς
Ἀθήνας θὰ διευκολύνῃ κατὰ πολὺ τὸ ἔργον ἡμῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅπως μα-
ταιώσῃ τὰ σχέδια τῶν ἐν Ἀθήναις ἐναντίων ἡμῶν ἀντιδρώντων καὶ ἀφ' ἑ-
τέρου νὰ παρασκευάσῃ ὅ,τι ἀπαιτεῖτο διὰ τὴν μεταφορὰν ὅπλων, πυρομαχι-
κῶν καὶ ἄλλων ὑλικῶν διὰ τὸν μέλλοντα ν' ἀρχίσῃ ἐν Μακεδονίᾳ ἀχῶνα
κατὰ τῶν ἀχρείων Βουλγάρων. Εὐτυχῶς ἐπέστη, ἀλλὰ πάντοτε μέ δακρυ-
σμένα μάτια μοί ἔλεγεν ὅτι εἶναι δυστυχῆς ἐπανερχόμενος εἰς τὴν σα-
πίλα τῶν Ἀθηνῶν. Διηνεκῶς τὸν ἐνεψύχωνα καὶ τὸν ἐνεθάρρυνα ὅπως ἀνα-
χωρήσῃ εὐχαριστημένος. Ἦτο ἡ 25η Μαρτίου, ἡ Ἑθνικὴ μας ἑορτὴ καὶ
ἐν ταύτῃ Μεγάλῃ Πέμπτῃ. Ὁ Παῦλος ἔτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν συνοδευόμε-
νος ὑπὸ τοῦ ταχυφρόμου Ναοῦμ καὶ τοῦ ἐκ Πεισοδερίου ἀδελφοῦ τοῦ γνω-
στοῦ ἥρωος Παπασταύρου, Λάζου Κοσμᾶ Τσάμη. ^{Η'} Ἐτιγμὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ
μας ἦτο τραγικὴ. Δὲν ἐπέθετο νὰ φορέσῃ τὸ κόκκινον τούρκικο φεδάκι,
ὡς ἐπεβάλλετο, τὸ πετοῦσε καὶ πάλιν τὸ ἀνελάμβανε καὶ τέλος μέ τὰ
δάκρυα εἰς τὰ μάτια καὶ ἐναγκαλισμούς ἀνεχώρησε διὰ Βιτώλια. ἐν Μακεδο-
νίᾳ προκρίτων.

Ἐν Δυρραχίῳ τῇ 25ῃ Μαρτίου 1926.

Α. Κοντοῦλης

Τὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ Μακεδονίας εἰς Ἀθήνας κατὰ
τὸ αὐτὸ ἔτος 1904.

Τὴν 8ην Μαΐου ἐπανῆλθον ἐκ Μακεδονίας εἰς Ἀθήνας. Ἐκ τῶν πρώ-
των εἶδον τὸν γέροντα Δραγούμην. Διηγήθη αὐτῷ συνοπτικῶς τὰ τῶν
ἐντυπώσεών μου καὶ ὅτι εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος, διότι ἡ ἐν Μακεδο-
νίᾳ ἀντίδρασις κατὰ τῶν Βουλγάρων εἶναι δυνατή. Ἐν τούτοις, μοί εἴ-
πε, παρὰ τὰς ιδέας μου αὐτάς, ἃς συμμερίζεται πλήρως, ὅτι εἷς τῶν συν-
τρόφων μου ἔγραψεν εἰς Ἀθήνας ὅτι δέν ὑπάρχει χειρότερος λαὸς τῶν
Μακεδόνων, ὅτι εὐρισκόμεθα μεταξὺ προδοτῶν, ὅτι μᾶς ἐδέχθησαν δυσμενέ-
στατα κλπ. κλπ. Ἐξεπλάγην ἐκ τῆς τοιαύτης πληροφορίας, ὁ λευκὸς δὲ
γέρων ἀνέσυρεν ἔκ τινος χαρτοφυλακείου τεμάχιον χάρτου, ἐν ᾧ ἦσαν
ἀναγεγραμμένα ὅσα μοί εἶπε, μοί προσέθηκε δὲ ὅτι εἶχεν ἀντίγραφον ἐξ
ἐπιστολῆς τοῦ Κολοκοτρώνη πρὸς τὴν μητέρα του, ἣν αὕτη παρέδωκε πρὸς
τόν κ. Λαβίδην (Ἵπουργόν), ὅστις τὴν ἐνεχείρισεν εἰς τόν κ. Πρωθυ-
πουργόν (Θεοτόκην) καὶ οὗτος εἰς τόν Δραγούμην. Ὁ ἴδιος δὲ Θεοτόκης
ἐζήτησε νὰ τῷ ἐπιστραφῇ ἡ ἐπιστολή, ἣτις καὶ τῷ ἐπεστράφη, κρατηθέν-
τος ἐξ αὐτῆς ἐν ἀντιγράφῳ, ὅ,τι μοί ἀνεγνώσθη. Ἀπροσδοκῆτως ἀφίκετο
ὁ Παῦλος, ἐλθὼν ἐκ Κηφισίας, ἔξω φρενῶν κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ Παπού-
λα, ὅστις καθὰ τῷ ἀνεκοίνωσεν ἡ Α. Υ. ὁ Διάδοχος, εἶχε γράψει εἰς τόν
κ. Σαπουντζάκην, συμφωνῶν πρὸς τόν Κολοκοτρώνην καὶ ὅτι, τὴν ἐπεὶ ὁ ποί-
αν ἐγὼ εἶχον συντάξει ἔκθεσιν, ὑπέγραψαν διὰ νὰ μὴ ἐβέλθῃ διαφωνία.
Ἐξῆλθον τῆς οἰκίας Δραγούμη καταλυπημένους δι' ὅσα ἤκουσα περὶ ἀμφο-
τέρων τῶν συντρόφων μου, οὓς εἶχον τὴν ἀφροσύνην νὰ ἐκλέξω καὶ προσ-
λάβω ὡς συνεργάτας μου εἰς τὴν ἀποστολήν. Τὸν Κολοκοτρώνη πρὸς
τὸν Παῦλον ἐπομένην μέ συνήντησεν ὁ Παῦλος, ὅστις μοί εἶπεν ὅτι ἐπαρου-
σιάσθη εἰς τόν Σαπουντζάκην, εἰς ὃν εἶπεν ὅσα ἔγραψεν ὁ Κολοκοτρώνης
εἰς τὴν μητέρα του, προσθέσας αὐτῷ ὅτι μέ ὅσα πράττει ὁ Κολοκοτρώνης
σκοπὸν ἔχει νὰ ματαιώσῃ τὸ ἀρξάμενον ὑὲρ τῆς Μακεδονίας ἔργον. Μοί
προσέθηκεν ὅτι ὅπου τὸν συναντήσῃ θὰ τῷ ἐπιτεθῇ. Εἰς μάτην ἐκοίμισα
νὰ τόν μεταλείω. Μοί ἀπῆντησεν ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης τοῦ καταστρέφει
ἐν τῶν Ἑθνικῶν ὀνείρων του. Ἀμέσως κατέστησα ἐνήμερον τόν πενθερόν
του, ὅπως προλάβῃ, εἰ δυνατόν, μίαν τοιαύτην σύρραξιν.

Τὴν 11ην Μαΐου ἐπαρουσιάσθην εἰς τόν Θεοτόκην, εἰς ὃν ἀνεκοίνωσα
τὰς ἐντυπώσεις μου περὶ Μακεδονίας, διαψεύσας ὅσα εἶχον ἀνακοινωθῇ

αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἄλλων. Μοί ἀπήντησεν ὅτι ἀναγνωρίζει ὅσα τῷ λέγω ὡς ἀληθῆ καὶ ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκ Μακεδονίας ἐκθέσεως προβληθείσης ἐκθέσεως θά προβῇ ἡ Κυβέρνησις εἰς πραγματοποίησιν τῶν δι' αὐτῆς προτεινομένων. Τὴν ἐπομένην ἐπαρουσιάσθη καὶ εἰς τὸν κ. Σαπουντζάκη, εἰς ὃν ἀνεκοίνωσα ὅσα καὶ εἰς τὸν Πρωθυπουργόν. Ὁ κ. Σαπουντζάκης ἀγνοῶν ὅσα ἡ Α. Υ. εἶχεν ἀνακοινώσει εἰς τὸν Παῦλον, ἐπεζήτησε νά μοί ἀποκρύψῃ καὶ νά δικαιολογήσῃ τοὺς κακοὺς μου συντρόφους. Εἰς τό ἄκουσμα ὅμως ὅτι γνωρίζω τὰ πάντα, ἐξ ἀνακοινώσεως τῆς Α. Υ. πρὸς τὸν Μελά, ἔμεινεν ἀναπολόγητος. Ἦρχισε νά μοί λέγει ὅτι ὁ Διάδοχος ἔχει ἀρίστην περὶ ἐμοῦ ἰδέαν, ὅτι μέ ἐκτιμᾷ πολὺ, ὅτι πιστεύει ἀδυστάκτως εἰς τὰ λεγόμενά μου κλπ. κλπ. ~~μαρτυροῦν τοῦ Κολοκοτρώνη θεωρήσαν~~
~~τος~~ Κατὰ κακὴν σύμπτωσιν, τὴν ἰδίαν ἡμέραν (12ην Μαΐου) μετέβη ὁ Κολοκοτρώνης παρὰ τῷ Δραγούμῃ, αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην ν' ἀπολογηθῇ. Ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τὸ γραφεῖον εἰσῆλθεν ὁ Παῦλος, ἀγνοῶν τὴν ἐκεῖ παρουσίαν τοῦ Κολοκοτρώνη. Προσέβλεψεν αὐτόν περιφρονητικῶς καὶ μετὰ ἀποτροφῆς καὶ ἐξῆλθε τεταραγμένος, ὅπως, ὡς μοί εἶπεν, ἀναχωρήσῃ. Κακῇ μοίρᾳ συναντᾷ ἐν τῇ ἐξόδῳ τὴν γιαγιά του (μητέρα Δραγούμῃ) ἥτις ἀντιληφθεῖσα τῆς ταραχῆς του, ἠρώτησεν αὐτόν τί τῷ συνέβαινεν. Ὁ Παῦλος μεταμελεῖται διὰ τὴν ἀναχώρησίν του χωρὶς νά ἐκδικηθῇ καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ γραφεῖον, ὅπου ὑβρίζων ἐπετέθη κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἡ παρέμβασις τοῦ γέροντος πενθεροῦ του προέλαβε χειρότερα. Ἡ λυπηρὰ καὶ τραγικὴ αὕτη σκηνὴ λαβοῦσα χώραν ἐν τῷ οἴκῳ Δραγούμῃ καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ, ἔληξε διὰ τῆς φυγῆς, ἐκ τοῦ γραφείου, τοῦ Κολοκοτρώνη. Κατόπιν τούτων ἠκολούθησεν ἀποστολὴ μαρτύρων τοῦ Κολοκοτρώνη πρὸς τὸν Παῦλον, τοιοῦτοι δέ ἦσαν οἱ λοχαγοὶ Κωνσταντῆ ^{IV}πουλος τοῦ μηχανικοῦ καὶ Μωραΐτης τοῦ Πεζικοῦ. Ὁ Παῦλος ἠρνήθη νά δώσῃ ἱκανοποιήσιν, ὕβρισε δέ πρὸς αὐτοὺς τὸν πελάτην των, προσθέσας ὅτι θά δικαιολογήσῃ τὴν ἄρνησίν του δι' ἐπιστολῆς, ἣν καὶ ἔπεμψεν αὐτοῖς, ἐχούσης ὡς ἑξῆς:

„ Κύριοι Λοχαγοί,

Διὰ τῆς παρούσης μου λαμβάνω τὴν τιμὴν νά σᾶς γνωστοποιήσω ὅτι ἀρνοῦμαι νά δώσω οἵανδήποτε ἱκανοποιήσιν πρὸς τὸν ὑπολοχαγόν Κολοκοτρώνην, διὰ τὰ πρὸς αὐτόν ὑπ' ἐμοῦ λεχθέντα. Πράττω δέ οὕτω, διότι πρὸ τριῶν μηνῶν καὶ διὰ τὸν αὐτόν λόγον ἀπέται-

να αὐτῷ τοὺς αὐτοὺς χαρακτηρισμοὺς.

1) ἄνευ οὐδενὸς μάρτυρος ^{τύπος} ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ λέσχῃ. 2) Μετ' ὀλίγην ὥραν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐνώπιον τοῦ Λοχαγοῦ Παπούλα ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τῶν Μυκηνηῶν καὶ 3) ἐπὶ τῶν συνόρων ἐνώπιον τῶν λοχαγῶν Παπούλα καὶ Κοντούλη, διότι ὁ εἰρημένος ὑπολοχαγὸς ἠθέτησε τὸν λόγον τῆς τιμῆς του. Καίτοι ἔκτοτε παρῆλθον τρεῖς ~~ἔτη~~ μῆνες, οὐδέποτε ἐσκέφθη νὰ μοί ζητήσῃ ἱκανοποιήσειν ἕνεκα τούτου καὶ ἐπειδὴ διατηρῶ τὴν περὶ τοῦ ὑπολοχαγοῦ πεποίθησίν μου, ἀρνοῦμαι νὰ δώσω τὴν αὐτουμένην ἱκανοποιήσειν.

Π. Μελάς.

Τὴν ἐπομένην (13ην Μαΐου) οἱ μάρτυρες τοῦ Κολοκοτρώνη θεωρήσαντες ἑαυτοὺς προσβεβλημένους, ἔστειλαν μάρτυρας εἰς τὸν Παῦλον, οἷτινες τῷ ἀπηύθυναν τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν :

„Ἀξιότιμε Κύριε Μελά,

Οἱ λοχαγοὶ κ. κ. Κ. Κωνσταντόπουλος καὶ Μ. Μωραΐτης θεωροῦντες ὅτι προσεβλήθησαν παρ' ὑμῶν ἐν τῇ ἰδιότητι των ὡς μαρτύρων τοῦ ὑπολοχαγοῦ Γ. Κολοκοτρώνη, κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς μεταξὺ τούτων καὶ ὑμῶν ὑποθέσεως, μᾶς ἀνέθεσαν τὴν ἐντολήν, ὅπως κανονίσωμεν τὰ τῆς διαφορᾶς ταύτης.

Ὅθεν λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσωμεν ἵνα συναντηθῶμεν μεθ' ὑμῶν ἢ τῶν μαρτύρων σας πρὸς συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως.

Σήμερον τὴν 5ην μ. μ. θά εἵμεθα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Στρατιωτικῆς Λέσχης.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13ῃ Μαΐου 1904

Μεθ' ὑπολήψεως

Δ. Ἰωάννου, λοχαγός

Κ. Ἀντωνιάδης

Ἡρακλείτου 14, πάροδος ὁδοῦ 3ης Σεπτεμβρίου, οἶκος λοχαγοῦ Ἰωάννου.

Κον Κον

Π. Μελᾶν.

Ὁ κ. Καλλίνσκης ἐπελήφθη καὶ συνεβίβασε τὰ πράγματα, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ὁ Παῦλος καὶ ἐπέστειλεν εἰς τοὺς μάρτυρας, τὴν ἐπομένην ἡμέραν, τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν :

„ Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Διὰ τῆς παρούσης μου σπεύδω νὰ ἐκφράσω τὴν λύπην μου, διότι, ὡς μὴ ὤφειλον, ἐξέφρασα ἐνώπιον τῶν κ. κ. λοχαγῶν Κωνσταντοπούλου καὶ Μωραΐτου πεποιθήσεις μου περὶ τοῦ πελάτου των. Ἐκφραζόμενος οὕτω, ὥς βεβαιῶ εἰλικρινῶς ὅτι οὐδόλως εἶχον σκοπόν νὰ θίξω τοὺς κ.κ. λοχαγούς, τοὺς ὁποίους καὶ σέβομαι καὶ ἀγαπῶ. Ὅθεν παρακαλῶ ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστούμενοι βεβαιώσητε αὐτοὺς περὶ τῶν ἀνωτέρω.

Διατελῶ μετὰ πολλῆς ὑπολήψεως

Π. Μελάς.

Πληροφορηθεὶς ὁ Παῦλος ὅτι ὁ Παπούλας ἔδωκεν ἐπιστολὴν τινα πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην, ἀναιροῦσαν τὰ εἰς τοὺς μάρτυράς του (τοῦ Κολοκοτρώνη) λεχθέντα παρ' αὐτοῦ, τῷ ἀπηθύναε σήμερον (14ην Μαΐου) τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν :

„ Ἀθῆναι, 14 Μαΐου 1904.

Κύριε Λοχαγέ Παπούλα,

Παρά φίλου μου ἐπληροφορήθην ὅτι ἐφωδιάσατε τὸν Κολοκοτρώνην δι' ἐπιστολῆς σας, ἐν ᾗ βεβαιοῦτε ὅτι οὐδέποτε ἐνώπιόν σας ὕβρισα, ἠπείλησα αὐτόν ἢ ἐξέφρασα κατάκρισιν τῆς διαγωγῆς τοῦ παποῦ του κατὰ τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμούς τοῦ 1821. Τοιαύτη βεβαίως ἐπιστολή, δέν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ δοθῇ παρ' ὑμῶν, ἐκτός ἐάν παρεπλάνησεν ὑμᾶς ἡ μνήμη. Ὅπως βοηθήσω δέ αὐτὴν ἔρχομαι νὰ ὥς ὑπενθυμίσω, παραλείπων τὰς ἄλλας περιστάσεις, ὅτι ὅταν, μετὰ τὴν πρὸς τὸ εἰρημένον πρόσωπον δριμυτάτην γλῶσσαν καὶ στάσιν μου, ἐμείναμεν μόνοι ἐν τῷ δωματίῳ σας, μοί εἶπατε αὐτολεξεῖ τὰ ἑξῆς, ἐν καταπλήξει διατελῶν ἕνεκα τῆς ἀφιλοτιμίας τοῦ Κολοκοτρώνη, μηδέν ἀντιλέξαντος : „Μωρέ, τί ἦτο τοῦτο ; τοῦ τὰ παράπες. Ἐγὼ δέν τόν ἐγνώρισα, εἶχα ἀκούσει ὅτι δέν εἶναι τίποτε, ἀλλὰ δέν ἐφантаζόμην ὅτι εἶναι μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ ἄτιμος. Ἀκοῦς ἐκεῖ ! νὰ τοῦ λές καὶ διὰ τόν παπούλην του καὶ αὐτός νὰ τὰ καταγῇ ! Πᾶ! Πᾶ! Πᾶ! μέ ποιόν ἐμπλέξαμε ! καλέ, αὐτός εἶναι δειλός!..”

Ἀναμένων ἀπάντησίν σας εἶμαι πρόθυμος εἰς τὰς διαταγὰς σας.

Π. Μελάς.

Τὴν 17ην Μαΐου ἐπανελθὼν ἐξ Ἑλευσίνος, ὅπου ἤμην, ὁ Παῦλος μοί

ἐνεχείρισεν ἐπιστολήν τοῦ Παπούλα, ἣν τῷ ἀπηθύοντι προχθές, ἔχουσας ὡς ἑξῆς :

„Κύριε Ἀνθυπολοχαγέ,
Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἐπιστολήν εἰς τόν Κολοκοτρώνην ἔδωκα ἐκ πεποιθήσεως, διότι ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα, ὅτι οὐδέποτε εἴτε ἐν τῷ ξενοδοχείῳ εἴτε ἀλλαχοῦ, παρόντος αὐτοῦ, ἀπεκαλέσατε τοῦτον ἄτιμον ἢ ἄλλην προσβλητικὴν φράσιν.

Ἀπορῶ καὶ λυποῦμαι, διότι ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας ἀναφέρετε ὀμιλίαν μου, ἀποκύημα καθαρῶς τῆς φαντασίας σας, τὴν ὁποῖαν οὐδέποτε σᾶς ἔκαμα, ἐκτός μόνον, ἐνθυμοῦμαι ἄριστα, ὅτι σᾶς ἐξέφρασα τὴν λύπην μου διὰ τὴν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ νευρικήν σας ταραχήν.

Ἐάν δέ τοῦτον ἀπεκάλεις ἄτιμον ἐνώπιόν του καὶ τό ἐδέχετο, βεβαιωθῆτε ὅτι οὔτε ἐπὶ λεπτόν τῆς ὥρας θά ἐδεχόμην νὰ συνεργασθῶ μετ' αὐτοῦ.

Π. Μελάς.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἰδιαιτέρως ἐξεφράσθητε εἰς ἐμέ ἐναντίον του, χαρακτηρίσαντες αὐτόν διαβολέα καὶ ραδιοῦργον, ἀλλ' εἶχον καὶ ἔχω ἐξ ἀνατροφῆς τὴν συνήθειαν νὰ μὴ μεταδίδω ὅ, τι ἀκούω.

Πρόθυμος

Α. Παπούλας.

Υ. Γ. Αὔριον πρωῒ ἀναχωρῶ διὰ Κέρκυραν, ὥστε δύνασθε νὰ μοί γράψητε ἐκεῖ Α. Π. „χοιρώνης, καθ' ἣν οἱ Μακεδόνες δὲν θὰ ἐδέχοντο ὅλα πρὸς

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ὁ Παῦλος μοί ἐνεχείρισεν ἀντίγραφον τηλεγραφήματός του, ὃ ἀπηθύοντι χθές, ἐκ Κηφισιάς, εἰς Κέρκυραν πρὸς τόν Παπούλαν, ἔχοντος ὡς ἑξῆς :

„Λοχαγόν Παπούλαν

Κέρκυραν.

Ἐνεκα ὅλως ἀπροσδοκήτου ἀναχωρήσεώς σας, εὐρίσκομαι προσωρινῶς εἰς δύσκολον θέσιν πρὸς ἄμεσον λύσιν ζητήματός μας, ὅπερ δὲν θεωρῶ ληξασθ.

Π. Μελάς.

Μοί προσέειπεν ὁ Παῦλος ὅτι ἀπηθύοντι καὶ τὴν κάτωθι ἐπιστολήν πρὸς τοὺς κ. κ. Τοκάλην καὶ Μπαλτατζῆν, οὓς παρεκάλεσε θερμῶς καὶ προσωπικῶς νὰ τόν ἀντιπροσωπεύσωσιν :

„Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Ἐν τῇ πρὸς με ἐπιστολῇ, ἣν ἔλαβον τὴν 16ην

Μαΐου ἐν Κηφισίᾳ, εἰς ἀπάντησιν ἐτέρας ἰδικῆς μου, ὁ λοχαγὸς Παπούλας μοί γράφει ἀποτολεξεί τὰ ἐπόμενα : „ἀναφέρετε ὀμιλίαν μου, ἀποκύημα καθαρῶς τῆς φαντασίας σας, τήν ὁποῖαν οὐδέποτε σᾶς ἔκαμα”. Ἐπειδὴ ὁ λέγων ἀποκύημα τῆς φαντασίας του λέγει ψεύδη καὶ συνεπῶς διὰ τῆς ἄνωθι φράσεως ὁ λοχαγὸς κ. Παπούλας ἐξετόξευσε βαρεῖαν ὕβριν κατ' ἐμοῦ, παρακαλῶ ὑμᾶς ἵνα εὐαρεστηθῆτε καὶ μὲ ἀντιπροσωπεύσητε καὶ ζητήσητε παρὰ τοῦ εἰρημένου λοχαγοῦ ἀνάλογον ἱκανοποίησιν διὰ τὴν ὕβριν ταύτην.

Τὴν ἄνω ὕβριν θεωρῶ τόσον βαρεῖαν, ὥστε θά μοί ἐπιτρέψητε νά ἀποκλείσω τό συμβούλιον τιμῆς εἰς τὴν μετὰ τοῦ κ. Παπούλα λύσιν τῆς διαφορᾶς μου.

Μετὰ τῶν ἀπείρων εὐχαριστιῶν μου, παρακαλῶ νά δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεώς μου.

Π. Μελάς..

Τὴν 23ην Μαΐου μετέβην εἰς Κηφισίαν παρὰ τῷ Παύλῳ ὡς συνήθως. Μοί ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἐκλήθη ὅπως παρουσιασθῇ αὐριον ἐνώπιον συμβουλίου τιμῆς, ὃ συνεκρότησεν ἡ Μεραρχία, συνεπεία αἰτήσεως τοῦ Κολοκοτρώνη.

Τὴν 24ην Μαΐου κληθεὶς ἐπαρουσιάσθην π. μ. εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργόν, ὅστις μοί ἐπέδειξεν ἔκθεσιν, ἣν ὑπέβαλον αὐτῷ οἱ κ.κ. Παπούλας καὶ Κολοκοτρώνης, καθ' ἣν οἱ Μακεδόνες δέν θά ἐδέχοντο ὅπλα πρὸς ἄμυναν κλπ. Τῷ ὁμίλησα ἐν πλάτει καὶ πάλιν ἀναιρέσας τὰς ἀντιλήψεις τῶν συνεργατῶν μου, δυστυχῶς. Ὁ κ. Θεοτόκης μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶναι πεπεισμένος περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἀντιλήψεών μου, ἀλλ' ὅτι διστάζει νά προβῇ, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, εἰς ὀργάνωσιν ἀμύνης ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ὅτι τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως. Ἐξῆλθον τοῦ οἴκου Θεοτόκη λίαν στενοχωρημένος, σκεφθεὶς ὅτι κάλλιον νά μὴ εἶχε γίνει ἡ ἀποστολή, ἐξ ἧς οἱ ἀτυχεῖς Μακεδόνες ἤλπισαν καὶ ἐνεθαρρύνθησαν ἐκ τῶν ἡμετέρων δηλώσεων. Διηυθύνθην εἰς τὸν οἶκον Δραγούμη, ὅπου ἀνεκοίνωσα τὰ τῆς συνεντεύξεως μετὰ τοῦ Θεοτόκη. Ὁ πεπειραμένος γέρον χωρὶς νά ἐκπλαγῇ μοί εἶπεν ὅτι προέβλεπε τὴν τοιαύτην ἀποτυχίαν καὶ ὅτι ὁ Θεοτόκης ἐπῆρε τὴν ἔκθεσιν τῶν δύο συντρόφων μου ὡς ἄγκυραν σωτηρίας διὰ νά ἀπαλλαγῇ περαιτέρω ἐνοχλήσεων.

Ἐνῷ ἡμεθα ἐν τοιαύτῃ ὁμιλίᾳ, εἰσῆλθεν ὁ Παῦλος ὅστις μᾶς ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἐπαρουσιάσθη εἰς τό συμβούλιον Τιμῆς, εἰς ὃ ἐδήλωσεν ὅτι οὐδεμίαν ἱκανοποιήσιν δίδει εἰς τόν Κολοκοτρώνην, διότι θεωρεῖ αὐτόν ἐκτός τιμῆς. Τό συμβούλιον, ὡς ἐπληροφόρηθημεν, δέν ἐθεώρησε λῆξαν τό ζήτημα, ἀνέβαλε δέ τήν ἐξακολούθησιν διὰ τήν αὔριον.

Τήν ἐπομένην (25ην Μαΐου) μετέβην αὖθις εἰς τόν οἶκον Δραγοῦ-μη, ὅπου ἐπέδειξα ἐπιστολήν μου πρὸς τόν Παῦλον, ὅπως κατατεθῇ παρ' αὐ- τοῦ εἰς τό Συμβούλιον, ἔχουσιν ὡς ἐξῆς :

„ Ἀγαπητέ Φίλε,

Ὡς εὐκόλως ἐννοεῖς χθές ἔληξαν οἱ λόγοι, δι' οὓς μοί ἐπεβάλλετο ἡ ἀπόλυτος σιωπή ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς λοχαγόν Παπούλαν καί ὑπολοχαγόν Κολοκοτρώνην διαφορᾷ σου. Ἦδη ἐλεῖς ἄνευ δεσμῶν λύω τήν σιωπὴν, σέ παρακαλῶ δέ νά μοί ἐπιτρέψῃς ν' ἀναμιχθῶ εἰς τήν ὑπό- θεσιν σου πρὸς- ἣν ἀρρήκτως συνδέομαι.

Ἀγαπητέ, ἐν τῇ πρὸς σέ ἐπιστολῇ τοῦ κ. Παπούλα ἀνέγνωσα μετ' ἐκ- πλήξεως ὅτι οὐδέποτε οὗτος σέ ἤκουσε νά ὑβρίζῃς τόν ὑπολοχαγόν Κολο- κοτρώνην καί ὅτι ἂν σέ ἤκουεν ὑβρίζοντα αὐτόν καί ἀνεχόμενον τοῦτον ἤθελε παύσει πᾶσαν πρὸς αὐτόν σχέσιν. Ὁμολογῶ ὅτι τοιαύτην συμπερι- φοράν ἀξιωματικοῦ ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει μοί ἦτο ἀδύνατον μέχρι τοῦδε νά φαντασθῶ. Ὁ κ. Παπούλας, ἀγαπητέ, μετὰ τὰ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Μυκηνηῶν λαβόντα χώραν μεταξύ σοῦ καί Κολοκοτρώνη, μοί ἀνεκοίνωσεν, ἐν καταπλή- ξει διατελῶν, ὅτι δέν ἐφαντάζετο τοιοῦτον τόν Κολοκοτρώνην καί ὅτι ἦτο δυνατόν ν' ἀνεχθῇ οὗτος ὕβρεις, ἃς ἀπηύθυνες αὐτῷ, δι' ὧν ἐγένετο, πρ' αὐτήν ταύτην τήν φρασεολογίαν τοῦ κ. Παπούλα „σκομπίδι“. Μοί προσέ- θηκε μάλιστα τότε, ὁ αὐτός κ. Παπούλας, ὅστις τόσον καταφύρως ἀρνεῖται τήν ἀλήθειαν, ὅτι ἡ τοιαύτη διαγωγή τοῦ Κολοκοτρώνη δέν δύναται νά ἔ- χῃ ἄλλον σκοπόν εἰ μὴ τήν ματαίωσιν τῆς γνωστῆς ἐργασίας, λόγῳ ὅτι δέν ἔχει θάρρος νά συμμετάσχη εἰς αὐτήν. Ὁμολογῶ καί δέν μεταμελοῦ- μαι διὰ τοῦτο, ὅτι ὑπῆρξα συμφωνότατος πρὸς τόν κ. Παπούλαν, διότι τοιαύτην κἀγώ, ὡς αὐτός, εἶχον ἀντίληψιν περὶ τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἀλλ' ἐ- ἂν ὁ κ. Παπούλας, τόν ὁποῖον μέχρι τοῦδε ἐνόμιζον ἐντιμόν ἄνδρα, τολ- μᾷ ἀνευθυριάστως ν' ἀρνηθῇ τήν ἀλήθειαν ταύτην, ἄρά γε θέλει ~~ἡμεῖς~~ ~~με~~

τολήσει ν' ἄρνηθῃ ὅτι ὁμοία σκηνή μεταξὺ σοῦ καὶ Κολοκοτρώνη ἔλαβε
χώραν καὶ ἐνώπιόν μου ἐν Βελεμιστίῳ ; νὰ λησμονήσῃ ὅσα καὶ πρὸς ἐμέ
ἐνώπιόν σου εἶπεν περὶ αὐτοῦ, ἐμοῦ ἐπιμένοντος ν' ἀποχωρήσω τῆς ἐν λό-
γῳ ἐργασίας, βλέπων ὅτι ἡ συνεργασία μετὰ τοιοῦτου ἀνθρώπου εἶναι ἀ-
δύνατος ; νὰ λησμονήσῃ τὸν κόπον, ὃν κατέβαλεν, ἔχων καὶ σέ συμβοηθόν,
ὅπως πεισθῶ καὶ μὴ ἀποχωρήσω τῆς ἐργασίας καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐργασίαν
ὁ Κολοκοτρώνης θὰ κατεβάσῃ τὰ αὐτιά του ; Ἀλλὰ τάδε ποῖαν ἀλήθειαν
ἀποδέχεται ὁ κ. Παπούλας ; Ἄρα γε ἀποδέχεται ὅτι ὁ ἥλιος φωτίζει ;
ἢ ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἀποδοχή τῆς αὐτοφανοῦς ἀληθείας ἀντί-
κειται εἰς τὰ προσωπικά συμφέροντα αὐτοῦ, ὅπως καὶ τοῦτο ἄρνηθῃ.

Εἰς σέ, ἀγαπητέ μου, εἶνε ἀδιάφορον ἂν ἀποδέχεται ἢ μὴ τὰς ἀλη-
θείας ὁ κ. Παπούλας. Τοῦτο εἶναι ζήτημα ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν ἀνατρο-
φήν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Ἀλλ' εἰς ἐμέ ἐκεῖνο ὅπερ ἐνδιαφέρει εἶ-
ναι νὰ πεισθῶ ἂν ἀληθεύῃ ἢ μὴ ἡ περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ κατὰ τὸν
πόλεμον καλὴ φήμη, ἥτις μέ εἶχε πείσει νὰ διατελῶ ~~ἐν~~ διηνεκῶς ἐν ἐν-
θουσιασμῷ πρὸς αὐτόν καὶ νὰ γίνω θυμὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ μου τούτου,
ὅστις ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ ἐπιζητήσω τὴν μετ' αὐτοῦ σύμπραξιν εἰς ἐργασί-
αν ἐξόχως τιμητικὴν. Ὁμολογῶ μετὰ συντριβῆς τὴν πλάνην μου.

Ἀγαπητέ, αἰσθάνομαι πόσον εἶσαι πικραμένος τόσον διὰ τὸν Κολο-
κοτρώνην, ὅστις κατέστρεψεν ἐν τῶν εὐγενῶν ὀνείρων σου, ὅσον καὶ διὰ
τόν Παπούλαν, ὅστις ἐπεσφράγισε τὰς πράξεις αὐτοῦ. Ἀλλὰ μὴ λεισμονεῖς
ὅτι ἐν τῇ συνειδήσει ἐκείνων, οἵτινες ~~ἐκείνων~~ εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ
σέ γνωρίσωσι κατὰ βάθος, κατέχεις τὴν περιωπὴν, ἣν ἀπνταχοῦ κατέχει ὁ
ἐν παντί τῷ βίῳ του ὑπὸ εὐγενῶν ἰδεῶν ὀδηγούμενος. Νὰ ἀδιαφορήσῃς ἐν-
τελῶς πρὸς ἐκείνους, οἵτινες τό συμφέρον τό προσωπικόν καὶ μόνον ἔ-
χοντες ὡς ὀδηγόν εἰς τὰς πράξεις των, θὰ προσποιῶνται τυχόν ἐνώπιον
τῆς κοινωνίας ὅτι δέν βλέπουσι τὰς αὐτοφανεῖς ἀληθείας.

Εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς τὴν ἀδελφικὴν φιλίαν, ἥτις μᾶς συνδέει,
ὑπερήφανος δέ διὰ τὴν φιλικὸν σὺνδεσμον μετ' ἀξιωματικοῦ ὅστις μοί
ἐνέπνευσε πάντοτε, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, διὰ τῶν αἰσθημάτων του θάρρος
πρὸς πᾶσαν πατριωτικὴν ἐργασίαν.

Τὴν ἐπιστολήν μου ταύτην ἔχω τὴν ἀξιῶσιν νὰ καταθέσῃς εἰς τὸ
συμβόλιον τῆς τιμῆς, ὅπερ ἔχει ὑπὸ τὴν κρίσιν του τὴν μεταξὺ σου

καὶ Κολοκοτρώνη διαφοράν.

Μετ' ἀλείρου ὑπολήψεως

Α. Κοντούλης

Ἀθήναι, 25 Μαΐου 1904.

Κύριον

Π. Μελά

Ἕνταῦθα.

Προκειμένου νά παρουσιασθῇ καὶ αὖθις ὁ Παῦλος εἰς τὸ Συμβούλιον, κληθεὶς πρὸς τοῦτο, ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον Δραγοῦμη, ὅπου τῷ ἐνεχείρισα τὴν ἐπιστολὴν μου, πρὸς αὐτόν, ἣν ὁ πενθερός του εἶχεν ἐγκρίνει πλήρως. Ἀνέγνωσα αὐτὴν πρὸς τὸν ἴδιον καὶ τὸν παρεκάλεσα θερμῶς νά τὴν καταθέσῃ εἰς τὸ συμβούλιον. Μοί ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του καὶ μοί ὑπεσχέθη ὅτι θά παραδόσῃ αὐτὴν εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου. Ἀνεχώρησε κατόπιν τούτου καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ συμβούλιον. Μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε καὶ μᾶς εἶπεν ὅτι παρέδωκε τὴν ἐπιστολὴν μου καὶ ὅτι εἰς παράκλησιν τοῦ Προέδρου ὥπως σεβασθῇ τὴν ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου καὶ παράσχῃ ἱκανοποίησιν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, ἀπῆντησεν ἀρνητικῶς δηλώσας καὶ αὖθις ὅτι τὸν θεωρεῖ ἀνάξιον τοιαύτης τιμῆς. Ἦτο πολὺ συγκεκινημένος. Μετ' ὀλίγον κατέφθασε μέλος τι τοῦ συμβουλίου, ὅπερ παρεκάλεσεν αὐτόν ἰδιαιτέρως νά ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ συνεδριάζον ἔτι συμβούλιον καὶ νά δηλώσῃ ὅτι θά σεβασθῇ τὴν ἀπόφασιν του. Μᾶς ἀνεκοίνωσε ταῦτα εἰς τὸ ἰδιαίτερον γραφεῖον, ἐν ᾧ μετὰ τοῦ πενθεροῦ του ἀνεμένομεν. Κατατεθλιμμένος καὶ λίαν συγκεκινημένος ὁ γέρων Δραγοῦμης τὸν συνεβόλευσε νά μεταβῇ εἰς τὸ συμβούλιον καὶ νά κάμῃ τὴν δῆλωσιν τῆς ἀποδοχῆς. Ἐξεχύθη εἰς δάκρυα, λέγων : „μά τί ἔκαμα καὶ ἡ τύχη μέ καταδιώκει τόσον πολὺ ! „ Ἀφοῦ συνῆλθεν ἀνεχώρησεν, ἐπέστρεψε δέ μετ' ὀλίγον καὶ μᾶς ἀνεκοίνωσε τὰ ἑξῆς : Ὁ Πρόεδρος κ. Μανουσogiαννάκης, τοῦ εἶπε „Κύριε Μελά, εἶναι γενναῖον νά δώσης ἱκανοποίησιν εἰς ἕνα Κολοκοτρώνην. „ Ἐπεῖσθη εἰς τὰ λόγια αὐτά τοῦ κ. Μανουσogiαννάκη, ἐζήτησεν ὅμως ν' ἀναγραφῇ εἰς τὰ πρακτικά ὅτι πράττει τοῦτο, δίδων ἱκανοποίησιν, οὐχὶ διότι νομίζει τὸν Κολοκοτρώνην ἄξιον τῆς τιμῆς ταύτης, ἀλλὰ διότι παρεκλήθη ἰδιαιτέρως ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου.

Τὴν 27ην Μαΐου ἀντηλλάγησαν μάρτυρες διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς μο-

νομαχίας, τοῦ μὲν Παύλου οἱ κ. κ. Κ. Μαζαράκης Αἰνιάν καὶ Χρ. Καρά-
καλος, τοῦ δὲ Κολοκοτρώνη οἱ κ. κ. Κωνσταντῆ Κουλος καὶ Ἀ. Φραντζῆς.
Ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ μονομαχία γίνῃ αὐριον τὴν 6ην μ. μ. διὰ πιστολί-
ου. Ἰατροὶ ὤρίσθησαν τοῦ μὲν Παύλου ὁ κ. Μπαλάνος τοῦ δὲ Κολοκοτρών-
η ὁ κ. Λέκας. Τὴν ἐπομένην 3^η μ. μ. ἀφίκετο εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν
μου ὁ Παῦλος. Μοί ἀνεκοίνωσεν ὅτι θλίβεται διὰ τὴν μητέρα τοῦ Κολο-
κοτρώνη, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὁ ἀθλιος υἱὸς τῆς δὲν θά ἀπέκρυψε τὰ τῆς μο-
νομαχίας, μέ ἠρώτησε δὲ ἂν πρέπη νὰ τῇ ἀπευθύνῃ ἐπιστολήν καὶ νὰ τὴν
βεβαιώσῃ ὅτι ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ἐσχότωσεν ἀκόμη Βούλγαρον, δὲν εἶχει
τὸ δικαίωμα νὰ φονεύσῃ μονογενῆ υἱὸν καλῆς μητρός. Ἀπέτρεψα αὐτόν
νὰ πράξῃ τοῦτο. Μοί προσέθηκε τότε ὅτι θά τὸν σκοπεύσῃ εἰς τὰ πόδια
καὶ ἀνεχώρησε. Τὴν 6ην μ. μ. εἰλαβε χώραν ἡ μονομαχία, πράγματι δὲ
κατὰ τὴν τετάρτην βολὴν ἐτραυματίσθη ὁ Κολοκοτρώνης ελαφρῶς εἰς τὸν
μυρὸν. Οὕτως ἔληξεν ἡ ἀγωνία ὅλων μας.

Ὅλα αὐτὰ δὲν ἐμείωσαν ποσῶς τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ Παύλου, οὕτε
καὶ τὴν ἰδέαν του, ὅτι πρέπει κάτι νὰ γίνῃ μέ πᾶσαν θυσίαν. Εἰς μά-
την ὁ κόπος ὅπως τὸν πείσω περὶ τοῦ ἐναντίου καὶ ὅτι πρέπει ν' ἀνα-
μένῃ τὸν χρόνον, ἐν τῇ παρελεύσει τοῦ ὁποίου ὅλα θά γίνουν. Ἦτο ὁ
κατάπειστος. Ἐζήτησε καὶ ἔλαβεν 20ήμερον ἄδειαν καὶ σήμερον (10ην
Ἰουλίου) ἀνεχώρησε διὰ Λάρισαν. Ἐν Ἀθήναις ἐσχημάτισαμεν μίαν ὁ-
μάδα ἐκ φίλων, ὅπως διὰ συνεισφορῶν συντρέξωμεν τὸν Παῦλον εἰς τὸν
ἀγῶνά του αὐτόν. Ταμίας τῆς ὁμάδος μας διωρίσθη ὁ φίλτατος κ. Ἀν.
Μάτσης. Ἠρξάμεθα εἰσπράττοντες ἐκ διαφόρων, εἰς οὓς ἀπηυθυνόμεθα.
Τὴν 14ην Ἰουλίου ἔλαβον τηλεγράφημα τοῦ Παύλου ἐκ Λαρίσης, τῆς
παρελθούσης νυκτός, ἔχον ὡς ἑξῆς : „Ἀνάγκη τηλεγραφικῶς ἀποσταλῇ
τοῦλάχιστον 1000 δραχμῶν Κυβερνητικῶς Σάπκq." Ἀν Γιαννακίτσας ἀντι-
πρόσωπος Κυβερνήσεως ἀνάγκη συστηθῇ αὐτῷ ταχύτης. Μόλις μετὰ τέσσα-
ρας ἡμέρας ἐκάλεσεν αὐτὸς ἐπιτροπὴν Λαρίσης συνεννόησιν. Καλαποθά-
νω Συντροφία, βλακωδῶς γελοίως ἐπιμένουν αἵτησιν στατιστικῶν πρό παντός
καὶ ἀποστολὴν αὐτοῖς ἐκεῖθεν τινῶν τῶν ὑποδεικνυμένων ἀρχηγῶν, ὅ-
πως τοὺς ἐγκρίνῃ Ἰωάννης Ράλλης. Ἄν ἀποστολὴ 1000 ἀργήσῃ στείλατέ
μοι χρήματα, ὅσα δυνατόν, ὅπως συντηρηθῶ ἀξιοπρεπῶς Κοζάνην, ὅπου πρό
ἐργασίας ἴσως διαμείνω ἐφ' ἱκανόν πρός διοργάνωσιν. Ἐπίσης καλὸν εἶ-

ναι πρώτη ευκαιρία έλθεϊν Πόρζας όπως Σάββατον μεταβόμεν ομοθέκει. Χρειαζόμεθα πείραν καί γνώσεις του ~~Μαρίνου~~ Φλωρίνης. Τούς άλλους δέν χρειάζομαι άκόμη. Τηλεγραφήσατε νεωτέρας είδήσεις Σάπκα δόναται ούτος τηλεγραφῶ ὁμῖν κρυπτογραφικῶς. »

Τοῦτο εἶναι τό πρῶτον τηλεγράφημα, ἐκ Λαρίσσης, ἐξ οὗ φαίνεται ἡ απόφασις νά μεταβῇ εἰς Κοζάνην ὅπως συνεννοηθῇ μετά τῶν ἐκεῖ προκρίτων, συστήσῃ ἄμυναν ἐσωτερικήν καί ὀργανώσῃ τά τῶν ἐνόπλων σωμάτων συνεννοούμενος καί μετά τοῦ ἐν Κοζάνῃ διαμένοντος ὀπλαρχηγοῦ Καραλιβάνου. Μετά τοῦ Καλαποθάκη ἦτο εἰς συνεννόησιν ὁ Παῦλος, ἥλιπζε δέ δι' αὐτοῦ Κυβερνητικήν ἀρωγήν. Οἱ κ. Καλαποθάκης καί Ράλλης ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ ὅπως οἱ μεταβησόμενοι εἰς Μακεδονίαν παρουσιασθῶσι προηγουμένως εἰς αὐτούς. Ὁ Γιαννακίτσας βουλευτής καί φίλος Κυβερνητικός, ἄγνωστον διατί μνημονεύεται ἐν τῷ τηλεγραφήματι, ὡς ἐπίσης καί τό περί 1000 δραχμῶν κυβερνητικῶς. Ὅσα γράφει ὅμως εἶναι ἄρκετά νά κατανοηθῇ τό ἀποσταλέν τηλεγράφημα.

Ἐν ταύτῳ, αὐθημερόν, ὁ κ. Δραγοῦμης μοί διεβίβασε τό κάτωθι πρός αὐτόν τηλεγράφημα τοῦ Παύλου. „Προεδρεῖα μοί ἀνεκοίνωσεν εἰς Κοζάνην κατ' αὐτάς θά συνέλθωσι πρόκριτοι Καστορίας, Φλωρίνης κλπ. κλπ. μεθ' ὧν ^{ὀργανισμόν} συνεννοηθῇ δι' ~~ἐπικρίσεως~~ ὥστε δέν πρόκειται εἰσέτι περί ἀμέσου ἐνεργείας. Ὅπωςδὴποτε ἐντείνετε ἐνεργείας πρός εὖρεσιν χρημάτων, διότι ἐάν ἴδω τό δυνατόν τοῦ πράγματος θά προβῶ ἀμέσως. Πρός τό παρόν παραδώσατε τάχιστα εἰς ἀτμόπλοιον κιβώτια διὰ Γιαννώταν εἰς Βόλον καί τηλεγραφήσατε Σάπκα ὄνομα ἀτμοπλοίου. Τοῦτο νά γίνῃ σήμερον εἰ δυνατόν, διότι παρασκευήν μεταβαίνω εἰς Κοζάνην. Ἐπίσης στείλατε τηλεγραφικῶς 200 δραχμάς πρός Ἐμμανουήλ, ὅπου διαμένω. Ἀρίσθα 13/26 Ἰουλίου π. μ. »

Ὁ κ. Δραγοῦμης μοί ἔπεμψεν ἐν ταύτῳ καί 200 δραχμάς, ἃς νά στείλω εἰς Ἀρίσσαν πρός τόν Ἐμμανουήλ, ὅστις εἶναι ὁ ἀνθυπολοχαγός τοῦ πυροβολικοῦ κ. Ρακτιβάν καί ~~πρός~~ πρὸς ὃν ἔπεμψα αὐτάς τηλεγραφικῶς. Ἐπίσης ἔστειλα εἰς Βόλον καί τό κιβώτιον τηλεγραφήσας ὅπου δεῖ. (Σημ. Τά περί τούτου εἶναι ἐν φακέλλῳ εἰς τό ἀρχεῖδόν μου ἐν Ἀθήναις.) Ἐλαβον συνδρομήν τοῦ Βασιλάκη 100 δραχμῶν, ὡς καί περιγραφὴν Ἐλασσῶνος, ἣν ἔκαμον νέοι ἀξιωματικοί παραμένοντες εἰς τοὺς πα-

ρά τόν Τύρναβον σταθμούς. Τά μέν χρήματα ἔστειλα εἰς τόν κ. Μάτσην, τήν δέ περιγραφὴν εἰς Λάρισσαν πρὸς τόν Παῦλον.

Τήν 20ην Ἰουλίου ἔλαβον τήν κάτωθι ἐπιστολήν τοῦ Παύλου, ἐκ Λαρίσσης:

„Ἀγαπητέ μου Ἀλέκο,

Εὐγνωμονῶ δι' ὅσα ἔκαμες μέ ὅλους τοὺς πε-
λιιάδες ὅπου ἔχεις. Τό ποσόν μέ ὑπεραρκεῖ, διὰ νά μή τά ἐξοδεύω ἔκαμα
ταμίαν τόν φίλτατον Λάκην, αὐτός θά φροντίζῃ δι' ὅλα. Τά ὑπόλοιπα χρή-
ματα νά τά κρατήσητε σεῖς διὰ τά ἔξοδα ἀποστολῆς τῶν ἀνδρῶν, ἐν ᾗ
περιπτώσει χρειασθῶσιν οὗτοι, ἐκτός 100 δραχμῶν τὰς ὁποίας θά χρεια-
σθῇ ὁ Σάπκας καί τοῦ τὰς στέλνετε. Εἰς τήν Νάταν εἶπα νά τοῦ τὰς ~~==~~
στείλῃ καί τὰς 100, ἀλλά καλλίτερον νά τοῦ στείλῃτε μόνον τὰ μισά
διὰ τηλεγραφήματα, γράμματα, ἀγώγια κλπ. Ὅταν θά χρειάζωμαι χρήματα
θά εἰδοποιῶ τόν Σάπκαν, ὁ ὁποῖος θά εἰδοποιῇ σε. Ἐάν τό τηλεγράφη-
μά μου περί 1000 κυβερνητικῶν δραχμῶν ἦτο ἀκατανόητον, σεῖς πταῖτε,
διότι ἐνῷ ἔλαι αἱ ἐφημερίδες ἀναγράφουν τήν εἴδησιν συνεννοήσεως
θεωτόκη Δραγούμη δέν μοῦ γράφει ἢ τηλεγραφεῖ κάποιος τίποτε καί μέ
ἀφίνετε ἐν τῇ πλάνῃ ταύτῃ νά χαίρω καί νά ἐνθουσιῶ.

Ἐάν χρειασθῇ νά ἔλθουν οἱ ἄλλοι ἄνδρες καί ὁ Κατεχάκης, εἰς
τόν τελευταῖον τοῦτον νά τηλεγραφήσω „*Venez*” ὑπόγραφῇ „Μίκης” καί
θά ~~ἔλθω~~ ἔλθῃ, ὅταν ἔλθῃ δέ εἰς τήν Λάρισσαν δῶσέ του καί 300 φι-
σίγγια *Mauzer*. Πρέπει ἀφεύκτως νά ἔλθῃ μετημφισμένος, ἀφοῦ προηγου-
μένως συνεννοηθῇτε μέ τόν Σάπκαν. Θεωρῶ καλόν, διὰ νά εἶμαι συνεπής,
πρὸς τόν Κατεχάκην, νά τοῦ γραψῇ εἰς Ἡράκλειον τὰ καθέκαστα, χωρὶς
νά τοῦ λέγεις ^{γὰρ} ~~ἔλθω~~ ἔλθῃ ἀκόμη. Ἐάν αὐτός ἐπιμένῃ νά ἔλθῃ δέν τόν ἐμ-
ποδίζω, ἀλλά θεωρῶ ὅτε τοῦτο δέν εἶναι σωστόν πρὶν ἀποφασισθῇ τι ὁ-
ρισμένον. Μετά δύο ὥρας φεύγω μαζί μέ τόν Πόρζαν. Δέν φαντάζεσαι τήν
χαράν μου καί τήν πεποίθησιν, ἣν ἔχω, ὅτι θά μᾶς βοηθήσῃ καί ἡμᾶς ἐπὶ
τέλους ὁ Θεός. Ἀλλά δέν φαντάζεσαι καί τήν κατάστασιν τῆς καρδιᾶς
μου, ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι αὐτήν τήν στιχημὴν, ποῦ γράφω, τὰ παιδιὰ μου
λέγουν τήν προσευχήν των διὰ νά πλαγιάσουν καί δέν εἶμαι πλησίον
των διὰ νά τά σφίξω εἰς τήν ἀγκαλιά μου. Τά ἀφήνω τὰ καυμένα κατε~~==~~
στραμμένα μαζί μέ τήν καλήν μου τήν Ναταλίαν καί ὁ Θεός εἰξεύρει τί

θά γίνουιν.

Ἐάν, Ἀλέκο μου, τά φέρει ὁ διάβολος καί λείψω ἔχε τόν νοῦν σου εἰς τόν Μικην μου, βλέπε τον συχνά καί συμβούλευέ τον. Τό αὐτό παρεκάλεσα καί τόν Μανώλην.

Ἐχε γειά, Ἀλέκο μου, χαιρέτα μου τόν Γιάννη Γκιώνη καί ὅλους τοὺς ἰδιικοὺς σου.

Σέ φιλῶ ἐγκαρδίως ὁ εὖς

Π. Μελάς.

Υ. Γ. Τήν ἐσώκλειστον σημείωσιν τοῦ Πόρζα ἐλησμένησα νά βάλω εἰς τό γράμμα τό πρός τήν Νάταν. Τήν δίδεις τοῦ πενθεροῦ μου. Νά μοῦ γράψης τά κατὰ σέ διευθύνων τήν ἐπιστολήν εἰς τόν Σάπκαν. Εἰς αὐτόν ἀφῆκα τό κρυπτογραφικόν λεξικόν ὥστε πρός αὐτόν νά γράψῃτε καί μά τηλεγραφήτε.»

Τήν 22αν Ἰουλίου ὁ κ. Μάνεσης ἀναχωρῶν διὰ Ζάκυνθον μοί ἔστει-
τοὺς λογαριασμοὺς δι' ἐπιστολῆς του. (Σημ. εἶναι ὅλα εἰς τό ἀρχεῖόν
μου ἐν Ἀθήναις.)

Τήν 24ην ἔγραψα εἰς τόν Κατεχάκην κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Παύλου.

Ἐξακολουθεῖ νά ἐλπίζω ὅτι καίτι εἰμπορεῖ νά γίνῃ ὑπὲρ εὐδοόσεως τοῦ ἔργου τοῦ Παύλου. Ὁμοίως ἐλπίδας ἔχει καί ὁ κ. Δραγούμης, ὅτι εἶναι δυνατόν νά γίνῃ τι ὑπὸ τῶν ἰδίων Μακεδόνων, ἀφοῦ ἡ Κυβέρνησις ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς εἰς τήν τύχην των.

Τήν 1ην Αὐγούστου ἔλαβον ἐκ Λαρίσσης, παρὰ τοῦ λοχαγοῦ Ἠλ. Ἠλι-
οπούλου συνοπτικόν ἡμερολόγιον τοῦ Παύλου. (Σημ. εὐρίσκεται εἰς τό
ἐν Ἀθήναις ἀρχεῖόν μου.)

Ἐν τῇ μεταξὺ ἐπανῆλθεν ὁ Παῦλος ἐκ Μακεδονίας, ἐξακολουθεῖ ἔ-
χων τόν αὐτόν Μακεδονικόν πυρετόν, εἶναι δέ καί πάλιν ἀποφασισμένος
ν' ἀναχωρήσῃ. Εἰς μάτην ὅλαι αἱ προτροπαὶ αἵτινες τῷ γίνονται· μέ πα-
ρεκάλεσε νά μὴ τῷ ὁμιλῶ πλέον περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ διότι εἶναι ἀ-
δύνατον νά μεταβάλῃ γνώμην.

Τήν 18ην Αὐγούστου ἀνεχώρησε καί πάλιν διὰ Θεσσαλίαν καί τόν
πρὸς ὃν ὅρον. Μοί ἀφῆκεν αἵτησίν του πενταμήνου ἀδείας, ἥν μ. μ. ἔδω-
κα εἰς τόν διοικητὴν τοῦ Σχολείου Εὐελπίδων, ὅπου ὑπηρέτει ὁ Παῦλος,
κ. Ζορμπᾶν.

Τὴν 26ην πρὸς τὴν 27ην Ἀγοστόου διῆλθεν ὁ Παῦλος τὴν μεθόριον πλησίον τῆς Μονῆς „Κοίμησις τῆς Θεοτόκου” παρὰ τὸ χωρίον Σταγιάδες τοῦ δήμου Ὁξυνείας τῆς Καλαμπάκας.

Τὴν 30ὴν Ἀγοστόου ἔλαβον ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου, τὴν τελευταίαν ἀπὸ 24ης λήγοντος, ἐκ Γαβρόβου Βελεμιστίου, πρὶν εἰσελθεῖν εἰς Μακεδονίαν. (Σημ. Εὗρίσκεται εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἀρχεῖόν μου.)

Τὴν 15ην Ὀκτωβρίου ἔφθασεν εἴδησις ὅτι εἰς Χαρμπὶν δπέκυψεν εἰς τὰ τραύματα ὁ ἀδελφός τῆς κ. Δραγούμη, Γ. Κοντογιαννάκης. Ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ Δραγούμη εἶναι ὅλοι ἀπαρηγόρητοι, ὁ κ. δὲ καὶ ἡ κ. Δραγούμη ἀπεφάσισαν ν' ἀναχωρήσουν διὰ Πετρούπολιν, ὅπου θὰ διεκομίζετο ὁ νεκρός τοῦ Κοντογιαννάκη, ὅπως παραστοῦν εἰς τὴν κηδεῖαν.

Τὴν 18ην ἔφθασεν ἡ εἴδησις ὅτι ἐφονεύθη ὁ Παῦλος. Ἐφθασα εἰς τὸν οἶκον Δραγούμη ὅπου θρῆνοι καὶ κοπετοὶ παρ' ὅλων. Ἡ ἐμφάνις μου δημιουργεῖ αὐτοῖς τρικυμίαν. Ἀδύνατον νὰ συγκρατηθῶ. Κλαίω καὶ ἐγὼ μαζὺ των. Ἐκεῖθεν σπεύδω εἰς τὴν ὁδὸν Βαλαωρίτου, εἰς τὴν χήραν τοῦ Παύλου. Νέοι κοπετοὶ καὶ θρῆνοι. Ἀναζητῶ τὸν μικρὸν Μίχην, ὃν εὗρίσκω εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον. Ἀγκαλιάζω αὐτὸν σφιγχτὰ καὶ τὸν καταφιλῶ, κλαίω δὲ ἀναμιμνησκόμενος τὴν περὶ αὐτοῦ παραγγελίαν τοῦ ἀθανάτου καὶ ἥρωος πατρός του, ὅστις μοὶ ἔγραφε : „Ἀλέκο μου, ἔχε τὸν νοῦν σου εἰς τὸν Μίχην μου, βλέπε τον συχνὰ καὶ συμβουλεύε τον.”

Μετὰ τὰς ἐξακριβωθείσας πληροφορίες ὁ ἀλησμόνητος Παῦλος ἐφονεύθη τὴν 13ην Ὀκτωβρίου, ἀνεπαύθη δὲ εἰς Κύριον τὴν νύκτα τῆς 13ης πρὸς τὴν 14ην Ὀκτωβρίου 1904. Μετὰ ὑπολογισμοὺς, οὓς ἔκαμα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μοιρῶν, αἵτινες ἐχώριζον τοὺς δύο νεκροὺς, Παῦλος καὶ Κοντογιαννάκης ἀπεβίωσαν τὴν ἰδίαν νύκτα μὲ διαφορὰν δύο ὥρῶν.

Ἐν Δυρραχίῳ τῇ 25ῃ Μαρτίου 1926.

Α. Κοντοῦλης

Οι ἱερεὶς Παναλάωρος ἰὸ
 ἀδελφὸς αὐτῶν Λάλαρος Κορνα
 Τσαϊνὸς νάβινος τῶν χορίων
 Παναλάωρος (παρὰ τῶν Βέρων) τῆς
 Μανδανίας, αὐτὸς ἰὸ δὲ αὐτῶν
 ἑαυτῶν καὶ τῶν αὐτῶν αὐτῶν ἑαυτῶν
 ἑαυτῶν ἰὸ ἀδελφὸς αὐτῶν
 τῶν ἑαυτῶν. ἑαυτῶν, νάβινος
 τῶν ἑαυτῶν ἀδελφὸς τῶν ἑαυτῶν
 καὶ τῶν ἑαυτῶν νάβινος
 αὐτῶν ἀδελφὸς, ἰὸ δὲ τῶν ἑαυτῶν
 ἀδελφὸς αὐτῶν ἀδελφὸς αὐτῶν.
 Τὸς ἑαυτῶν ἀδελφὸς ἰὸ δὲ τῶν ἑαυτῶν
 ἀδελφὸς, ἀδελφὸς τῶν ἑαυτῶν
 τῶν ἑαυτῶν ἀδελφὸς καὶ τῶν ἑαυτῶν